

Vsi sveti v Prlekiji

Malo časa ima kmet med letom misliti na mrtve, pa naj so mu bili še tako dragi v življenju. Na praznik Vseh svetnikov pa nenadoma zaživijo vezi, ki ga vežejo z rajniki. Ta dan je ves posvečen spominu mrtvih.

Malo pred praznikom gospodinja prekoplje grobove, dekleta spletajo vence.

Poznate »katarajšne«, bele in rdeče? Že cvetijo po gredah. Kakšni venci bodo to!...

— Gremo na »brutif«. —

Vsi: Po cesti med praznimi njivami. Samo »kovače« samevajo tu in tam, kakor resni, dostojanstveni stražniki naših polj. Po cesti z razhojenim blatom, pod sivim nebesnim svodom, kjer se lovijo jate gavranov in zlovesče krakajo:

— Kra-kr!...
— Sneg mešajo —
— Kakšen sever brije —
— Kra-kr!...

— Saj tu ni naš Peter —
— Je, ali ne veš, poleg vrbe...
— Ali je to dedekov grob, mati? —
— Križa ni. Bog ve, kam se je izgu-bil... Le molimo...

Spredaj ob križu duhovnik molí. Njegov »miserere« plaka čez celo pokopališče.

— Prižgimo sveče —
— Še k Hanikinemu grobu...
Nekdo stoji ob neprerahljem grobu in joče. Veter ugaša sveče:

Preko grobov, neprerahljanih, obraščenih s travo, brez križev, hodijo ljudje s svečami, venci, s šopki »katarajšne« v rokah, žene s črnimi rutami na glavah in s solznimi očmi.

— Miserere, poje ob križu duhovnik.
— Poglejte, kako tam jočejo — mati so jim umrli...

Trde, izdelane roke so sklenjene, prebirajo jagode rožnega venca, za verne duše v vica...
— Poklekni mo še tu malo, to so moja botra...

Tema je že, ko se vračamo domov. Gavraní dremajo na vejah hrastov.

★

Fantje po vaseh zvonijo v »klenk«. Kajti z večerom se prične glavni del praznika. Na vsaki mizi mora biti po gača, dobra »hajdinska« pogača in ste- klenica vina. Tudi otroci morajo oku- siti ta večer malo vina. Skleda s pogačo in »steklenica« z vinom ostane vso noč na mizi. Zakaj to noč, okrog polnoči, pri- dejo duše umrlih nazaj. Vsaka duša poišče to noč svoj dom. Morda bo pri- šla utrujena, lačna in žejna. Imeti mora vse pripravljeno, da se okrenča.

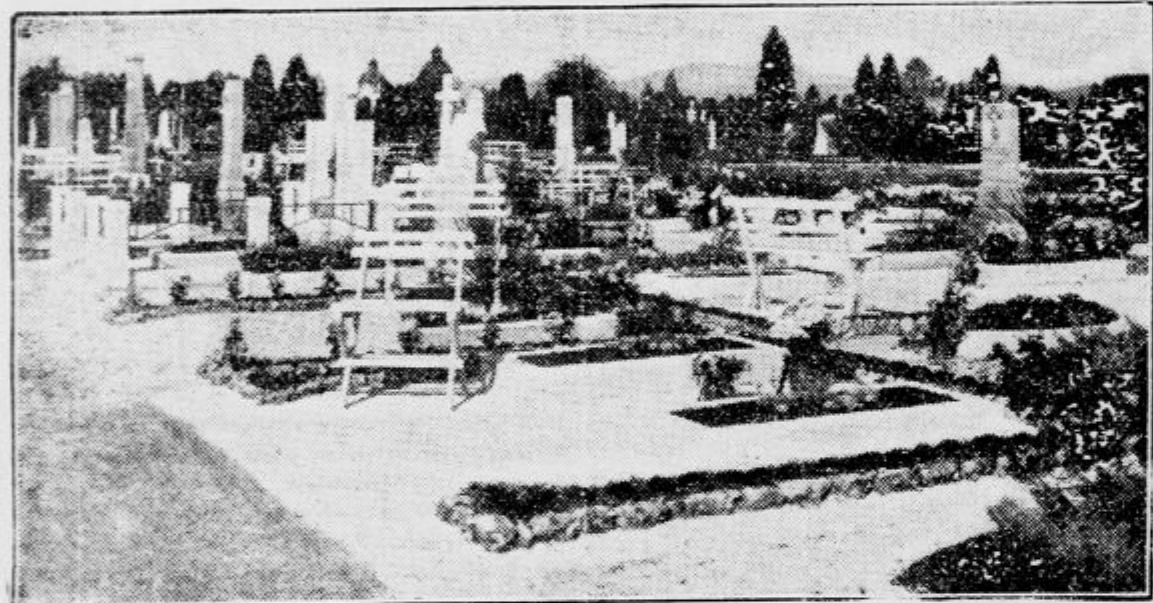
Do polnoči bežimo, poslušamo zvone- nje v klenk, molimo in čakamo duš. Priidejo...
— Mati, naša Hanika in naš Peter?...
— Da in jedla bosta pogačo in pila vino...
— Ne zaspati, da bomo videli duše, ko pridejo...

★

V vsaki hiši bedijo do polnoči in mo- lijo za verne duše. Opolnoči gredo spat, da bodo duše lahko nemoteno jedle in pile. Vso noč mora goreti luč. In zjutraj vedno manjka v skledi pogače in v steklenici vina.

Prišle so duše in so jedle in pile, v resnici...

Katarina Špur.

LJUBLJANSKO POKOPALIŠČE PRI SV. KRIŽU

Očedom v spomin

Ko odšli ste z domačije na neznano, daljno pot, kaj ostalo je za vami žalostnih — otrok sirot!

Kaj prestali ste v tujini! Mučil vas je glad in mraz. Vaše misli v domovini — vedno bile so pri nas.

Padli ste v naročje smrti, ki kosila je povsod, vam so bili upi strti, a živi vaš mladi rod.

Vi ste mrtvi, a v spominu mi se z vami družimo, da, kot vi — sedaj mi svoji domovini služimo.

Vi ste padli z nado v srcu, da, ko boj bo dokončan, tudi vaši domovini bo sijal svobode dan.

Vi je niste dočakali, a dočakali smo mi, in v svobodni domovini naj spomin na vas živi.

V tem spominu naj se rane težke vse ozdravijo, da imeli bomo srečno našo Jugoslavijo.

Da v ljubezni, bratstvu, slogi, zanjo se žrtvuje vsak, ker za njo so padli mnogi, naj bo vsak miru junak.

Janko J. Srimšek:

Njegovi mrličiči

V zapuščenem občinskem skladišču sedi ob ognju Filipce, dreza in beza v žerjavico, prestavlja lonec s krompirjem v oblicah in se ogiba dimu, ki mu šili v oči, zmiraj v nasprotno stran od one, od koder potegne veter. Skopo ogleduje in tehta vejico za vejico suhljaja, di predno jo položi na ogenj, kakor bi bila iz rumenega zlata.

»Gorite, gorite, otročki moji! Gorite, gorite, drva moja! Od daleč sem vas prinesel. Tam iz samega Lešaja. Iz mestne hoste, ki je do nje in nazaj dve uri hoda. V večnem strahu sem bil za vas, da se ne bi skozi grmovje priplazil tisti črni Juribenko, gozdar in poljak, ki puško nosi na rami in mi vas ne bi vzel ter mi s škornjem katere ne naložil pod križ. Gorite, gorite! Hudo in močno se razgrejte in razžarite! Gospod Valent, župnik, so dejali, da je v peku vroče. Da tam strašanski ogenj gori! Da tam plamen gori in kakor rešeta velike iskre prišjo od tal pa do samega peklenškega stropa. In vragi in drugi peklenščiki — Bog bodi z nami — da plešejo in rajajo okrog ognjev. Rajajo — Plešejo — Plešejo — Takole da rajajo —«

Filipec plane s sedeža in njegove suhe, s kocinami poraščene noge, oblečene v platnene brengese komaj čez ko-

lena, se v urnem plesu zasučejo okrog ognjišča.

»Takole plešejo vragi — Takole — Hop! hop! hop! In tulijo tisti — ne bo di jih treba — rogati — Tulijo — Ta- kole tulijo — Hov — hov — hov! Ho — o — ov!«

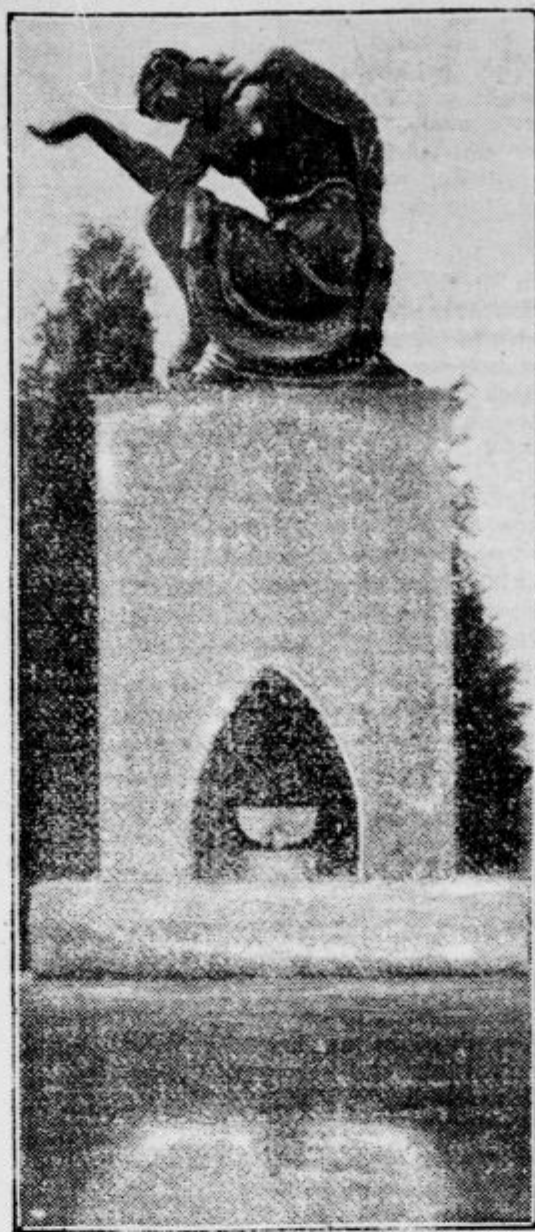
Filipec pleše in se vrti kakor navita vrtavka. Sive štrne vse se mu stepajo po čelu in tilniku. Umazana brada vihra, udre oči se mu zalivajo s krvjo, iz zaraščenih prsi pod razpeto srjaco se mu trga hropenje kakor volu pod me- sarjevim nožem —

»Hov! Hov — hov — hov! Ho-o-ov!«

Filipec zavija iz vsega grla in se ko- sa z vetrom, ki cvili nad razdejano streho in brliza po razpokanem zidov- ju starega skladišča. Pleše svoj divji ples, dokler mu ne utrnejo kolena in se kakor izpraznjena vreča ne sesede znojen in truden nazaj na vlažno zem- ljo.

»Tako delajo vragi v peku —« sopi- ha in se smeje v ogenj pred seboj: »Tako — Gospod župnik so mi pove- dali — Jaz pa — jaz — Filipec — ki sem močnejši od cele čete vragov, znam ta posel celo boljše od njih — Pet peklenščkov nosim v glavi — Pet satanov mi gnezdi v možganih — Vsa vas trdi tako in se me boji — Kar ta-

NASI NAGROBNIKI

Lojzeta Dolinarja nagrobni spomenik družine Zupancičeve

Tisoč grobov — tisoč smrti

Ne, nisem štel grobov pri Sv. Križu. Samo mrki grobar bi natanko povedal, ali jih je več ko tisoč, ali na tisoče. Še več kakor grobov je pa mrličev v njih. Poznam ljudi, ki v vsakem kraju radi stopijo na božjo njivo. Več kakor stariške palače znamenitih mest, zgovorneje kakor spomeniki na javnih trgih jim govorijo grobovi, grobovi bogatov in revežev, star- cev, ki so odreeneli v sivih letih, mla- denk, ki so umrle v ljubavi, in otrok, ki jih je materam iz naročja iztrgala smrt.

Neprimerno zgovorneje in prepričevalne- je kakor naše ulice govori o Ljubljani po- kopališče pri Sv. Križu. Tam so grobovi starih meščanskih družin, tam se pričujejo marmorne plošče nad grobnicami o tujih rodovih, ki so se Bog ve odkod priselili nekoč v Ljubljano in izumrli do zadnjega. Danes, pravijo, ni več v modi, klesati spo- minske stihe v nagrobni marmor. Podpe- čan in pohorski grafit, zlatni marmor iz Karare in švedski kamen — ti govorijo s skopimi besedami in s hladno plemenit- to lepoto. Naj bo, če je moda tudi na gro- bovih veljavna. Ali nikdo ne bo utajil, da so spominiki stihii premonograt polni brid- kosti, ki človeka prevzame, preden mu slika cele družine, ki jo je neusmiljeno za- dela smrt rednika, razodene mu ganljivo lepoto umiranja sredi cvetoče mladosti, ne- odoljivo zdrami sočutje z materjo, ki je izgubila kodrolasega ljubljence.

Ksaver Meško je časih v Mohorjevem ko- ledarju nihal nagrobnice s kmetijskih po- kopališč. Kazalo bi jih zabeležiti tudi pri Sv. Krištofu in pri Sv. Križu. Mnogo jih je, napolnile bi njmanj celo stran »Jutra«. Vsako vrstne so, povzete iz elegij naših pesnikov, iz tradicije, pa iz ljudske pesni- ške tvornosti same. Korak vam zastane ob tihem grobu med cipresami in bolj kakor kdaj prej vas tu mahoma prevzame ele- gično razpoloženje, ko razterete s spome- nika že pol pozabljene stihe goriskega pev- ca:

Kako bi zabil to gomilo,
kjer tvoje blago spi sree,
ki nam brezmejno vdano bilo
ves čas do zadnjega je dne!

Blizu tam je napis skromnejši, pa enako poln vdanosti:

Moja solza grob ti bo rosila
dokler smrt s teboj me bo združila.

In kakor da ga je napisal isti ljudski pe- snik, zveni in teče napis na enem nadalj- njih spomenikov:

Blag spomin naj ti ostane,
svojem le svidenje izbrisalo bo rane.

Tu prislunite, kako šepče tožna žena moču v grob:

Pri telu vedno sem,
povsodi ti z menoj
v življenju in še v grobu —
Janko moj!

Patriarhalno, z vsem spoštovanjem go- vorijo svoji očetu in gospodarju, bivšemu trudoljubnemu ljubljanskemu gostilničarju in kavarnarju:

Veliko ste tukaj trpeli,
prestali ste trnjevo pot,
tam vedno zdaj boste živeli —
plačilo deli vam Gospod.

Mladenka, ki je umrla že pred vojno in bi danes bila že blizu naročja Abrahamove- ga, nas poučuje iz groba:

Mlada še sem zemljo zapustila,
da bi tebe človek v tem učila:
glej, vse nično, prazno je na sveti —
moral bodeš tudi ti umreti.

Grob se vrsti za grobom, da ostrmiš, ka- ko pobrati smrt pod lopato, kar je rodil be- li dan: neverjetno raznoliko po stanovih, spolu in starosti. Greš svojo tiho pot po belih stezah med cipresami in žalujkami in spet kar sama zastane stopnja. Na nizkem spomeniku je fotografija nežne mladenke, dež bi rad po malem izpral tožeči napis:

Oko nam tvoje več ne sije,
srce ljubeče več ne bije.

Zagrnil te je grob hladan...

Ko stopaš dalje, spoznaš, da lahko tudi četvero, pet besed brez ritma in rime izpo- ve veliko tragedijo. Glej, pred teboj počiva družinski oče in napis na kamnu pove: »Obžalovan od žene in 9 otrok... Blizu tam je grob Merice, ki so ji starši dali vklesati na kamen krik tuge in ljubezni: »Na sviden- nje, angel zlati!« — In spet loč srečal grob očeta: »Zapušča ženo in 8 otrok...»

Na nekem kamnu je ime zabrisano, a sti- hi nas učijo kakor zgoraj pri mladenki, ki je umrla pred vojno:

Čuj, popotnik, kaj iz groba
duh pokojnika ti govori:
glej, moj delež je trohno —
to boš kmalu tudi ti!

Lepo je hčerka zapisala zlati mami:
»Še zdaj, ko pod zeleno snivaš rušo,
ožarja tvoja nežna me dobrotla,
ljubezen tvoja mi opaja dušo,
da v njej najbogatejša sem sirota.
In ne samo enkrat, večkrat so vklesani
v kamen očetu ali materi naslednji trije
stihii:

Ko bi ljubezen govorila

NASI NAGROBNIKI

Svitoslava Peruzija spomenik žrtvam 20. septembra 1908.

varjati ž njimi — Hihhi! — Oh, norci, ki v vraga verjamejo! Oh, bedaki! —«
Filipec s trsko sunje iz lonca razku- han krompir, ga pobere in premetuje iz dlani v dlani.

»Vroč si, vroč! Kakor peklenška žer- javica si razbeljen. Ampak si mehak. Kuhan si — Obelim te — Iz kože te de- nem — In — ham! ham! Pojem te! Pa tiste tam v loncu tudi! Vsi pridejo na vrsto! Vsi! Vse bom požrl! Kakor za- rešni peklenšček pregrešno in pogub- ljeno dušo — Ham, ham!«

Filipec obraz se pači in kremži v lačnem rezanju. Vlažni, pšenično rume- ni zobje se pohlepno zagrizajo v kadečo se oblico.

»H—m—m! M—m—hm! Krompir! Pečenka bi bila boljša, kakopak! Ali je tudi krompir sladak — Mora biti — Ham! Ham! Poln lonec ham! ham! Da bo želodec zvrhan! Da bom sit! Da bo- do z menoj tudi moji mrličiči siti — Ham! Ham!«

★

Privlekel sem vas. Prinesel sem vas, mrličič moji! Kam bi vas položil? Kje bi vas odložil? Kje bi vam izkopal ja- mo? Kje bi nametal zemlje na vas, da nikoli več ne bi vstali? Da se ne bi ni- koli več prebudili? Da se nikoli več ne bi vrnili?«

Oblake, ki so veter nosili s seboj, je roka božja drugača za drugim zgrnila za visoke gore in je po čistem oboku nebeškem nasejala trope zvezd in zvez- dic. Zvezd tihih in zvezdic pohlevnih v

NASI NAGROBNIKI

Borisa Kalina nagrobnik Vlade Batageljeve

in solza mrtvece budila, ne krila tebe bi gomila. Nekje v Ljubljani je umrl hišni posestnik in mesarski mojster. Njegova smrt je uničila srečo v družini:

Oj, ata vzel je nebo, a mi v dolini smo ostali, soproga in otroci mali za tako plakomo bridko!

Drugič je družina izgubila mater in tu- guje za njo:

Pod hladno, mirno to gomilo počivaj, trudna mamica, saj dokler mogla, Ti nosila si polno zemškega gorja.

Mož, ki je s sinčkom sam ostal na svetu, je svojo žalost prelil v stihie, ki pesniško niso neoporečni, pa vendar tako zgovorni in iskreni:

Svetnica žena, mučenica ti trpeti in molčati ti si znala nikdar nikomur tega nič izdala, Kar sva si želela — sva doživela, ali sreča nama ni bila mila, da bi skupaj se je veselila. Temu je bil vzrok — tvoj prerani grob...

Dovolj tega, dasi so — verjemite! — naj- lepši vprav tisti napisi, ki jih je preprosto, krvaveče srce izmislilo in napisalo na grob. Ne samo pokopališča na deželi, kjer počivajo Janezi Porente in kjer so citati na lesenih križih povzeti iz starodavne pesni od tega žegnanga britofa, marveč tudi tu in tam po ljubljanskih pokopališčih najdemo napise vprav kremenite v izrazu in preprostosti. Ali pojditte jih sami iskat!

Zašli boste naposled med najmanjše gro- bove, k pokojišču otročkov, kjer leže ka- meniti angelčki na kamenitih blazinah, kjer so spomeniki tako majeni, kakor da so šle komaj prirasli iz tal in kjer so grobovi tako tesno skupaj, kakor da pripadajo eni sami družini. Na tistih majhnih nagrobniških so žalujoče matere našle dovolj prostora za besede neizmerne žalosti; takole: »Dušan- ček — edineček moj — tvoja mati vedno mi- sliti nate!«... In tik ob poti je grobek, tri- je otročki ene matere, ki jih je izgubila v enem samem večeru, počivajo tam, njho- va slika je na spomeniku in pod njo je za- pisano:

Nesrečna usoda vas je vzela, vaše starše pa odela neizmerna žalost...

Več ko tisoč je grobov, menda jih je na tisoče. A vsak nam drugače govori o smrti, ki je ena sama. Res je, nešteti spomeniki nam pričujejo, da srečen je le-ta, kdor z Bogomilo up sreče onstran groba v prsih hrani... Ali našla je svoj izraz tudi tina resignacija:

In tudi če ni svidenja po smrti, če vse je mrak in molk, je vendar — mir...

Pol stoletja že deluje CMD, darujmo še za pol stoletja!

jesenski noči kakor čreda ovac in jag- ned na pozni planinski paši.

»Pod križ vas zložim — Seveda — Pod veliki križ. Na sredi pokopališča. In k vam se bom vsedel. Med vas. In se bom z vami pogovarjal tako, kakor Bog zapoveduje —«

Na vasi zvoní s štirimi. Zvoni vsem svetnikom in Vernim dušam. Na njivi večnega mira in pokoja, na zadnjem prebivališču vse človeške ničernosti dogorevajo in ugašajo sveče.

Filipec se »križi« v dve gubi na klečal, nik pod velikim križem. Ves se zgrbi, kakor bi na plečih nosil stes. Vse se zverži kakor bi na duši nosil breme težje od dveh stotov.

»Mati! O mati! Kaj mi boste nocoj povedali? Vem! Že naprej vem! Vedno in eno in isto povest mi boste govorili! Kar odprite krsto in recite: »Nisi smel! Mene ne! Če vse, mene ne! Ker je mati — mati! Prva edina in zadnja na tem svetu! Mene nisi smel, o sinček! —«
»To in tako mi boste rekli, o mati, kaj ne?«

Filipec objema črni križ in pritiska obraz na trpki les.

»Toda sem moral, o mati! Mo- ral Vas zaradi njih prvo! Da sa- mi na smrt obsojeni ne bi gledali smrti in skočanja tistih, ki so bili va- šemu srcu najbližji in najdražji. Veste, mati, ko se je moja pot začela strmo spuščati nizdol in se je lomilo in trlo vse okrog nas, ste se s svojimi jasnimi rokami zastonj upirali in zastonj pos.

Naši kraji in ljudje

Prve žrtve naše mornarice

V zori 1. novembra 1918. je potopljen „Viribus unitis“ potegnil v morske globine 400 naših mornarjev s poveljnikom Jankom Vukovićem

Dne 31. oktobra 1918. so bile z vseh ploskev, utrdbo ladij in objektov prejšnje avstro-ugarske mornarice v Pulju odstranjene avstro-ugarske zastave in med streljanjem baterij so bile razobešene naše trobojnice. Prvič od začetka svetovne vojne so ostali brodovi v puljski luci v noči od 31. oktobra na 1. novembra 1918. razsvetljeni. Ta razsvetljava je bila tudi med vzroki velike nesreče.

Ob izročitvi brodovja novi jugoslovenski državi je vladala v pristani in na brodovih največja živahnost. Neslovenski častniki, uradniki in mornarji so se odpravljali z brodov, dotedanji poveljnik mornarice kontraadmiral Horthy, sedanjí regent madžarske republike, je bil že 30. oktobra dopolne izročil poveljstvo brodovja in admiralske ladije „Viribus Unitis“ novo imenovanemu poveljniku brodovja, kapetanu linijskega broda Janku Vukoviću Podkapelske-mu.

Jugoslovenski državi izročeno brodovje je mirno ležalo vsidrano v pristanišču in nihče ni slutil, da se pripravljata strašen udarec usode, ki bo uničil toliko nadepolnih življenj. Italijansko mornariško poveljstvo, ki ni vedelo, da je avstro-ugarsko brodovje že izročeno državi SHS, je pripravljalo napad na edince vojne mornarice, vsidrane v puljski luci. Ta napad je bil določen za noč od 31. oktobra na 1. november 1918. Za izvedbo nevarnega načrta sta bila določena italijanska mornariška častnika Pauluzzi in Rosetti. Imela sta nalogo, da s posebnimi rušilnimi napravami prodrejo v notranjost pristanišča in tam potopita kakor večjo ladijo. Poročnik linijskega broda italijanske mornarice Rosetti je o tem pisal takole:

— Dne 31. oktobra 1918. sem odpuh s Pauluzzijem na torpednem člunu iz notranjega beneškega pristanišča. Brez kakih zaprek sva se okrog polnoči približala istarski obali. Zapovedano je bilo, naj bi se napad izvršil do 2.30 in potem naj bi se midva, če je le mogoče, vrnila v torpedni člun, ki je čakal pred lukom. Morje je bilo mirno, noč pa tako temna, da sva komaj razločevala obalo. Z vso opreznostjo sva plula proti barikadam in tam nekaj časa postala. Pot izpod barikad na drugo stran je bila silno

naporna. Določeno uro za izvršitev načrta sva že davno zamudila in mislila sva že, da bi se vrnila, ker se je jelo že svitati. Ko sva se srečno prerila izpod barikad, pa sva sklenila, da za vsako ceno izvedeva napad na najbližjo ladijo. Tudi tehnične priprave so zahtevale precej časa in točno ob 4.40 sva bila pod trupom najbližjega broda. To je bil „Viribus Unitis“. Na steno ladije sva srečno montirala rušilne naprave ter postavila uro na 6.30 — — —

Pristaniško poveljstvo v likvidaciji je kmalu po polnoči obvestilo poveljnika Vukovića po telefonu, naj razsvetli vhode v pristan, ker se opaža tam nekaj sumljivega. Še danes se ne ve, zakaj se to ni zgodilo. Ob 6. zjutraj pa so z „Viribus Unitis“ opazili dve postavi, plavajoči proti obali. To sta bila Pauluzzi in Rosetti. Službujoči častnik na krovu je takoj odredil zasledovanje in čoln je prestregel begunca pred obalo. Na ladijo privedena italijanska častnika sta se silno začudila, ko sta videla na kapeh mornarjev jugoslovenske trobojnice in napis: Jugoslavija. Takoj sta zahtevala razgovor s poveljnikom. Povedala sta mu, kaj se je zgodilo, a tedaj je kazala ura že 6.15. Poveljnik Vuković je alarmiral posadko ter odredil izpraznitev ladije. Točno ob 6.30 sta po vrsti na levi strani orjaške ladije odjeknili dve detonaciji. Mornarji, ki so še ostali na ladiji, so se trudili na vso moč, da bi zamašili dve veliki odprtini, ki sta zijali na levi strani. Voda je s strahovito močjo drla v notranjost ladije. V 10 minutah se je brod nagnil in rešeni mornarji so lahko še videli poveljnika Vukovića, stoječega na poveljniškem mostu. S kapetanom Vukovićem je utonilo 400 podčastnikov in mornarjev šele rojene jugoslovenske vojne mornarice.

Italijanski mornariški častnik Rosetti je še enkrat pozneje pisal o Vukoviću: — Ob obletnici potopa „Viribus Unitis“, na katerem so umrli kot junaki poveljnik Vuković in 400 hrabrih mornarjev, sem se podal s tovarišem Pauluzzijem na puljsko mornariško pokopališče, da bi izkazal čast velikemu junaku. Čuvaj pokopališča pa mi je dejal, da niso mogli najti Vukovićevega trupa. Tudi spomenika ni bilo v spomin teh hrabrih mornarjev.

Ivan Gosar — junak dobrovoljec

»Zelo ljubim cvetje«, je rekel mladi škofjeloški rojak, dobrovoljec srbske vojske, poročnik Ivan Gosar, ko so ga mese-

ca januarja 1916 avstrijski vojaki odvedli iz beograjskega zapora na morišče.

Mladí inženjer Ivan Gosar je bil prežet jugoslovenskega nacionalizma in zato je v začetku vojne stopil kot dobrovoljec v srbsko armado. Na frontah se je hrabro boril, dokler ni bil nekega dne iz bolgarske strojnice težko ranjen. Bolgari so ga ujeli in v bolnišnici so zvedeli, odkod je.

Izročili so ga Avstrijcem in v zasedenem Beogradu mu je sodilo avstro-ogrsko vojno sodišče. Sodnik Kraft mu je svetoval, naj se kot avstrijski podanik javi v avstrijsko vojsko, sicer mu smrtna kazen ne uide. Poročnik Ivan Gosar je ta nasvet odločno odklonil, češ da tega srbski poročnik storiti ne more. Obsodili so ga na smrt.

Ko se je v mesecu januarju 1916 poslavljaj od svojih zaprtih tovarišev, jih je prošil, naj mu, ko bodo svobodni, posujejo njegov grob s cvetjem. Zaprti gospodični dr. Orliuševići je rekel: »Zelo ljubim cvetje. To so bile tudi zadnje njegove besede, predno so ga odvedli na morišče. Bil je ustrujen, toda nihče ne ve, kje mu je grob.

Oni Beograščani, ki so bili skupaj v zaporu z Ivanom Gosarjem, še danes pripovedujejo o njegovem junaškem vedenju pred avstro-ogrskimi sodniki. Mnogo pa jih je, ki se še spominjajo mladega srbskega poročnika — Slovenca, kako je skozi beograjske ulice, ko so ga gnali na morišče, vzklikal: »Živel kralj Peter! Živela Srbija!«

Ali bodo danes, na vseh mrtvih dan, njegovi škofjeloški rojaki izpolnili skromno željo Ivana Gosarja? Na pokopališču v Stari Loki je postavljen spomenik žrtvam svetovne vojne. Na njem je tudi ime Ivana Gosarja. Ali bo danes pred tem spomenikom mnogo domačega, škofjeloškega cvetja? Upamo, da škofjeločani niso pozabili zadnjih besed svojega rojaka-junaka: »Zelo ljubim cvetje.«

Trdo stolico,
katar debelega črevesa, neprijeten občutek radi zapeke ozdravi naravna
FRANZ-JOSEFOVA
grenčica, ki jo je treba popiti zjutraj in zvečer malo čašico.

Novo delo slikarja Hinka Smrekarja

V izložbi Tiskovne zadruge v Ljubljani je razstavljena okusna spominska lista, ki jo je poklonilo Tujsko — prometno društvo v Kranjski Gori svojemu idealnemu pokrovitelju in sodelavcu načelniku g. dr. Rudolfu Marnu ob 60-letnici njegovega rojstva in ob 30-letnici obstoja Zveze za tujski promet. G. načelnik dr. Marn je od začetka neumorno sodeloval pri društvu ter v sodelovanju z g. dr. Krisperjem dosegel pomembne uspehe. Kako zna ceniti društvo delovanje svojega organizatorja, je pokazalo tudi s tem, da mu je izročilo lep umetniško našega priznanega mojstra Hinka Smrekarja.

Listina je precej velikega formata ter predstavlja slovenskega fanta in dekle z bogato kito rož. V ozadju se dviga Spikova skupina. Nad posvetilom je v medaljono izvrstna slavljenčeva slika, ob straneh pa se vije v nežnih barvah planinsko cvetje. V vseh detajlih je dobro opaža tehnič. no dovršena roka našega neizčrpnega umetnika v fantaziji, risbi in formi.

E. Justin.

ALBUS

Terpentinovo milo odstrani vso nesnago in varuje Vaše perilo

Pritožbe invalidov

Razne ovire pri iskanju priznanih pravic

Ljubljana, 31. oktobra. Invalidske organizacije so že mnogokrat na svojih zborovanjih sprejele resolucije, ki prosijo za nujno rešitev perečih invalidskih zadev, ki pa prav za prav niso same invalidske, ker se pač po skrbstvu za vojne žrtve ocenjuje vsa narodna in državna skupnost. Tudi na invalidskem kongresu v Beogradu, ki se je vršil pred tedni v zvezi s kongresom svetovne organizacije vojnih žrtv, je bila sprejeta obširna resolucija, ki vsebuje najvažnejše, nujne rešitve potrebne invalidske zadeve. Te zadeve še vedno niso rešene in je položaj invalidov tak, kakršen je bil ali pa še slabsi, zakaj zavlačevanje raznih važnih zadev ima za mnoge vojne žrtve obupne posledice.

Ze sam invalidski zakon ni tak, kakor bi moral biti. Sestavljen je bil brez pravega sodelovanja invalidskih organizacij. Izbam zakona se pridružuje počasno reševanje raznih invalidskih prošelj, veliko ulogo igra pomanjkanje denarnih sredstev, pri vsem tem pa povzročajo invalidom velike nepravilne tudi nekatere odredbe o izvajanju določil invalidskega zakona.

Tako na primer je letos 17. maja izšel pravilnik o izplačevanju invalidskih prejemkov, ki predpisuje, kako je treba voditi evidenco po posebnih kontrolnih organih v ministrstvu socialne politike, pri finančnih direktorjih in pri davčnih uradah. Ta pravilnik je povzročil invalidom hude nepravilne. Višje invalidsko sodišče izda vse rešitve v treh izvodih ter jih pošlje najprej ministrstvu socialne politike. Dokler ministrstvo ne odobri nakazila invalidnine, finančna direkcija ne sme ničesar nakazati. Sicer pa finančna direkcija ne dobi naravnost od višjega invalidskega sodišča nobene rešitve, pač pa pošlje ministrstvu, potem ko je odobrilo izplačilo in odobritev zabeležilo v svoji evidenci, dva izvoda rešitve naravnost finančni direktorji, od koder dobi rešitve tudi stranka. Pri ministrstvu pa se vrši kontrola za invalide iz vse države in morajo zaradi tega invalidi čakati ne samo mesec, temveč tudi leta. Zakaj imamo potem v pokrajnah invalidska sodišča in ostale urade, če se mora vse naposled rešiti v Beogradu.

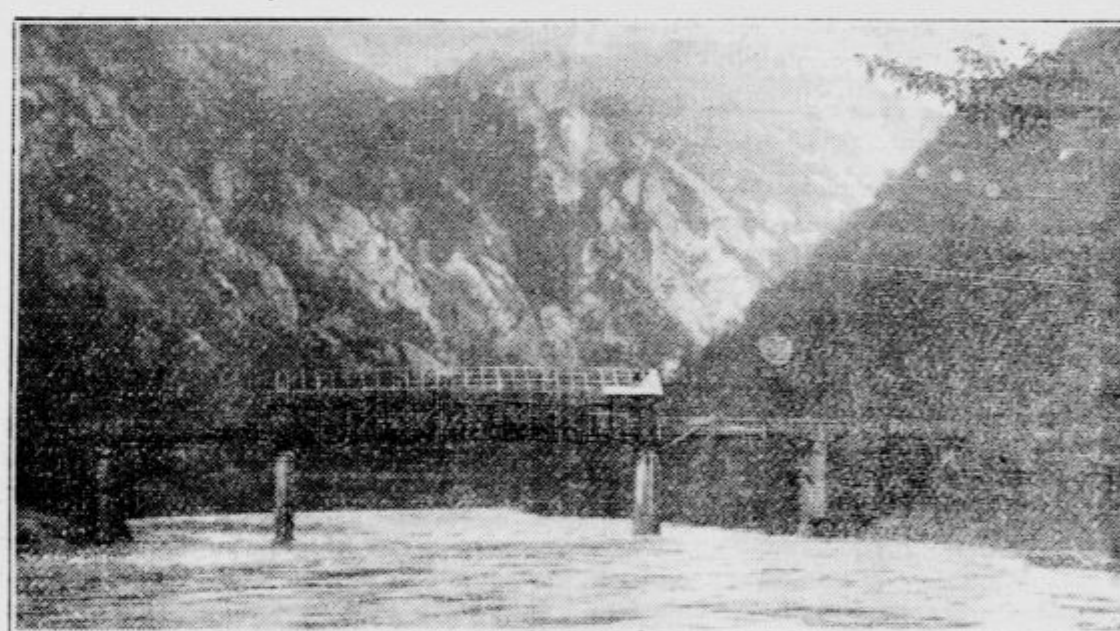
Na enak način je bilo letos uvedeno tudi izdajanje invalidskih železniških legitimacij. Invalid, ki je upravičen do železniške legitimacije za trikratno polovično vožnjo v le-

tu, mora po novem pravilniku o voznih olajšavah predložiti prošnjo na ministrstvo socialne politike v Beogradu in vsako leto mora spet tam prositi za podaljšanje legitimacije. Prošnjo pa je treba vsakokrat priložiti sodno potrjen prepis rešitve za legitimacijo, za katero je treba posebej po poštni nakaznici plačati takso. Poprej pa je vsak invalid dobič železniško legitimacijo pri pristojni železniški direkciji in tam so jo tudi podaljšali. Finančna direkcija je potrdila, da on upravičeno prejema invalidnino in mu je legitimacijo takoj podaljšala, ali pa naročila novo pri železniški direkciji. Sedaj pa je treba vlagati prošnje v Beograd ter prepisovati ter overjavljati dokumente. Za državne upokojence na pr. pa izdajajo vozne olajšave še vedno finančne in železniške direkcije. Zakaj je baš pri invalidih napravljena izjema, ni mogoče razumeti.

Tudi invalidska sodišča sama ne poslujejo tako, da bi se mogli invalidi zanašati na pravočasno rešitev svojih zadev. Ljubljansko invalidsko sodišče je po večini rešilo že vse spise po invalidskem zakonu iz leta 1929, le nekaj primerov je še ostalo nerezanih zaradi raznih poizvedb. Po vojaški administrativni razdelitvi pa spada več naših območij krajov pod zagrebško divizijsko invalidsko sodišče zaradi pripadnosti pod varaždinsko ali karlovško vojno okrožje. Naši invalidi in vdove, ki imajo svoje zadeve v Zagrebu, se pritožujejo, da ne dobe novih rešitev in da uživajo invalidske podpore še po starem, ali pa jih sploh ne dosežejo. Invalidske organizacije so že mnogokrat predlagale ter prošle, naj se zadeve slovenskih invalidov vrnejo ljubljanskemu sodišču, ali pa naj se na kak način uredi, da bodo pri zagrebškem sodišču rešeni stari spisi iz dravske banovine.

Ljubljanska splozna delavnica spet nima sredstev, Spomladí nekaj mesecev ni mogla redno obratovati in je bil obrat sklenjen na 3 dneve v tednu. Na invalidskem kongresu je bilo ugotovljeno, da se narodni invalidski fond izkorišča za razne druge svrhe in invalidi so odločno zahtevali, naj se v bodoče to na vsak način prepreči, protezne delavnice pa naj dobijo potrebna sredstva, če ne iz invalidskega fonda, pa iz kakega drugega vira, kar bi vsaj deloma odtehtalo dosedanje neprimerno izkoriščanje invalidskega fonda.

Pred otvoritvijo novega mostu čez Savo

Sava pri Litiji, 30. oktobra. Dolgoletni želji prebivalstva med Litijo in Zagorjem bo končno ustreženo v bližnjih dneh. Novi savski most med Savo in Spodnjim Logom bo odprt v nedeljo 3. novembra. Ta dogodek bo velik praznik našega ljudstva iz savske, poljske in šentlamberske fare. Zato bodo most blagoslovili tudi trije župniki iz Save, Poljsnika in St. Lamberta.

Prvotno je bilo preračunano, da bo most poraben že sredi poletja. Tekom dela pa so se pojavile različne ovire, ki so dela podaljšale do kasne jeseni. Prve lopate so zapele pri mostu takoj letos po svečnici, 15. februarja pa so pričeli z betoniranjem prvega betonskega nosilca. Pri postavljanju lesenega ograjda se je primerila hujša nesreča. Ograjda se je zrušilo in ob tisti priliki je bilo več delavcev poškodovanih, tesarski mojster Golobar iz Šmartna pa je na posledicah, ki so mu jih zadali padajoči trami, umrl.

Pri delu je nagajala nekajkrat tudi visoka Sava. Ko je v pomladi čez noč Sava nenadoma narasla, je valovje spodneslo opornike, segajoe prav v nizko strugo in spet se je zrušil del mostu, lesovje pa je odplavalo. Večino lesa so vjeli v Mošeniku, Renkah in Zagorju.

Prav ugodno vreme pa je bilo poleti, ko so betonirali glavni opornik sredi Save. Postavili so ga na živo skalo, ograjda v obliki barke za opornik so zgradili na suhem, nakar so ga potegnili na sredjo toka. Med stene modela so zabili ilovico in na ta način zaprli vodi dotok v model.

Nizko vodno stanje v poletju je znatno pripomoglo, da so dela brzo napredovala. Med delom so se sicer pojavile ovire, po večini finančnega značaja. Upravni odbor za gradnjo mostu pa je zaprosil za posojilo in je pričakovali, da bo tudi denarna stran zadovoljivo rešena.

Na Savi se zdaj marljivo pripravljajo za veliki nedeljski praznik. Neumorno dovajajo zemljo, da izravnavajo dohod s ceste k prvemu mostnemu oporniku. Saj pa bo požrla kotanja polnih 2000 kubičnih metrov zemlje. Novi most bo tudi arhitektonska posebnost. V dolžini 35 metrov ravno sredi Save bo pokrit z leseno streho iz dolgih skodelj. Tekega mostu nimamo v vsem okolišju in bo zato tudi posebnost za oko.

Sporod nedeljske otvoritve je naslednji: ob pol 10. dopolodne otvoritveni govor, sv. maša sredi mostu, nato blagoslov, zatem pa ljudska veselica. Upravni odbor bo v kritje stroškov povabil okrog 30 petičnih domačinov in okoličanov, da novemu mostu botrujejo. Vsi botrčki bodo prejeli di-

plome, ki bodo stale po 100, 200, 300 pa tudi po več dinarjev in bodo lep spomin na dan, ko sta se zvezala Sava in Spodnji Log po suhem.

Spominu vrlega škofjeločana

Škofja Loka, 31. oktobra. Včeraj popoldne je izpred svoje hišice na Spodnjem trgu nastopil spoštovani g. Babič Franc svojo poslednjo pot. Njegov pogreb je bil lep dokaz, da je legel z g. Babičem v grob človek, ki si je pridobil dolgo vrsto prijateljev in znancev. Pogreba so se udeležili med drugimi gasilci, ki so krsto tudi nosili, nadalje rokodelci, pevci, zadrufni prijatelji in sodelavci. Ostalega prebivalstva je bilo pa toliko, da smo doživeli žalni sprevoj, ki ga že dolgo nismo videli.

G. Babiča, krojaškega mojstra in posestnika, je zadela v nedeljo krap, potem pa se je priključila še pljučnica in strla do brega moža v 61. letu starosti. Pokojnika sta odlikovala poštenost in resničnost. Mnogo je deloval tudi v javnosti, zlasti prejšnja leta. Škofjeloški občini je bil dva tesaeca celo gerent in dolgo let občinski svetovalec. Gasilci so imeli v njem najvnetejšega pripadnika, zajednici doma in meščanske šole je predsedoval od njenega početka, pri obrtni šoli je vodil plesne blagažnika. Ljudski hranilnici in posojilnici pa je bil odbornik.

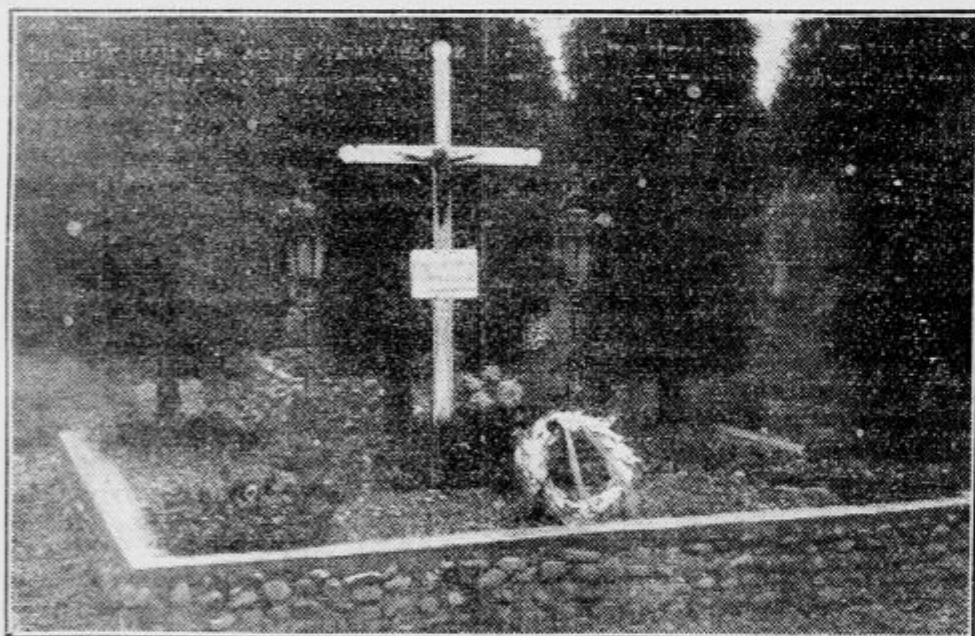
Ob odprtem grobu sta se od zaslužne. ga moža poslovila mestni župnik g. Podbešek in g. Planina, pevci pa so zapeli žalostinko. G. Babiča, ki zapušča poleg žene šest otrok, od katerih vodi sin Franček sokolski pevski zbor, bomo ohranili v najlepšem spominu!

Stavka v „šeširju“ traja dalje

Škofja Loka, 31. oktobra. Položaj v tovarni „šeširju“ se ni izpremenil. Lastniki slej ko prej vztrajajo na svojem stališču in delavstvo prav tako. Kaže pa, da ti odnosja ne bodo mogli trajati dolgo časa. Čuje se, da bi bil delavstva pripravljen sprejeti delo.

S stavko v „šeširju“ ima škodo vse gospodarsko življenje Škofje Loke same, ker 160 delavcev nima službuka, s čimer je bilo kolikor toliko odpomagano že tako hudem gospodarskemu zastoj.

Grob junakov in mučnikov v Radgoni

Na pokopališču Sv. Petra v Gornji Radgoni so v skupnem grobu, ki ga vidimo na sliki, pokopani Maistrovi borci iz leta 1919 in radgonske žrtve iz leta 1918. Na lesenem križu je tablica z napisom: »Radgonske žrtve 1918 in Maistrovi borci 1919. Slava junakom svobode.« Tam, kjer stoji zdaj križ, bodo postavili kamnit spomenik

Po mariborskih pokopališčih

Maribor, 31. oktobra. Mariborska pokopališča so oživela. Grobišča so se pripravila, prenovila in preuredila za praznik mrtvih. Tudi staro mestno pokopališče ob Strossmayerjev ulici je oživelo, pa tudi studensko in radvanjsko. Največ življenja pa je na pobreskih pokopališčih na mestnem, magdalenskem in frančiškanskem. Najstarejše med njimi je magdalensko pokopališče, ki obstaja 30 let. Na mestnem pokopališču pokopavajo mrtlice že 25 let. Preje je tukaj bilo zadnje počivališče revežev, ki so umrli v splošni bolnišnici. Frančiškansko pokopališče pa obstaja šele nekaj let, krasi jo ga krasne arkade.

Vsega skupaj počiva na pobreskih pokopališčih preko 20.000 mariborskih meščanov. Točna statistika o tem se vodi šele zadnjih 12 let. Med tem časom pa je naraslo število gomil na pobreskih pokopališčih za 15.700. Letno pokopljejo okoli 700 Mariborčanov, dočim je še pred 10 leti znašalo to število 500. Na vojaškem grobišču spi svoje večne spanje 900 premaro ugasih mladih življenj, dočim so pred dvema letoma izkopali 119 grobov, v katerih so bili pokopani v Mariboru umrli italijanski ujetniki med svetovno vojno, katerih zemске ostanke so bili prepehljali v Italijo. Na starem mestnem pokopališču v Strossmayerjev ulici je še samo kakšnih 1000 grobov, ostali so izravnavani s površjem ali pa so preraščeni.

Imamo pa v Mariboru še eno pokopališče, za katero le malokdo ve. Je to pokopališče moške kaznilnice, ki leži za zidovjem okoli kazniškega kompleksa. Tukaj ni spomenikov in imen, le stebriči s

številčkami govorijo o poslednjem bivališču ljudi, ki so si bili v življenju obremenili vest z zločinom in ki so našli svoj konec za visokim kazniškim zidovjem.

Spomenik delavca — mučenika

Na magdalenskem pokopališču na Pobrežju pri Mariboru so v nedeljo 27. oktobra slovesno odkrili spomenik, ki ga je Narodna strokovna zveza postavila delavcu mučniku Avgustu Kelnariču. Kelnarič je, zasut v vodnjaku, dotrpel letos 17. aprila na veliko sredo, ko je že 75 ur zrl smrti v oči in se boril z njo

INSERIRAJTE V „JUTRU“

S P O R T

Ilirija : Jadran

V nedeljo ob 14.30 na igrišču TSK. M^o. ste. Preteklo nedeljo odpadla prvenstvena tekma Ilirija : Jadran se vrši to nedeljo ob 14.30 na igrišču sportnega kluba Moste ob cesti na Fuzine. Igra obeta zanimivo in napeto borbo, ker bosta družini, zavdajoč se, da se bori za prvo mesto v prvenstveni tabeli, pokazali svoje najbolje znanje in bosta nastopili tudi v najmočnejših postavah. Ilirija, ki velja letos za resnega kandidata v državnem prvenstvu, ima sicer večje možnosti, da si osvoji zmago in s tem sigurno prvenstvo v jesenskem delu prvenstvenega tekmovanja, morala pa bo vzeti stvar za najresnejše stvari, ako ne doživeti presenečenja. Jadranova družina je v poslednjem času močno napredovala, kar je dokazala v obeh tekmah na Jesenicah, kjer je sigurno in s precejšnjo razliko odpravila izvrstne in borbene Gorenjke. Komu obeh ljubljanskih rivalov pripada prvenstvo v tej sportni panogi, se bo odločilo v nedeljo.

Službene objave LNP

(8. seja u. o. dne 23. oktobra 1935)
Na spraznjeno mesto II. tajnika se kooptira Rado Bordon. Na spraznjeno odborniško mesto se kooptira v upravni odbor mesto pokojnega Slanovec na predlog Kačarja dr. Marjan Ahčin.

Vzame se na znanje ostavka S. Saneina na mesto v kazenskem odboru.
Suspendira se SK Laško do poravnave dolžnega zneska sodniku Andreju Svetku.

Odobri se sporazum med Slavijo in Reko, po katerem se Slavija obveže poravnati svoj dolg Reki tekom spomladanske sezone 1936, s tem da se eventualni poznejši spor ne bo več obravnaval v u. o. LNP.

Kaznuje se po § 58 k. p. Gradjanski z globo 200 Din, ker se je v preiskavi dogajalo, da je namenoma prepoznal oddal prijavo proti Panoniji. O tem se na lastno zahtevo obvesti JNS.

Kaznuje se z globo 25 Din Grafika, ker ni pravočasno dostavila seznam izkaznice bivšega igralca Kalavica po zahtevi centralne kartoteke.

Poziva se klubi, da ob prestopkih igralcev v druge klube takoj ugodijo zahtevam poslovnega odbora in v stavljenem roku predložijo seznam izkaznic z oddajami.

Protest Grafike z dne 23. oktobra t. l. glede kazni Ceglarja se ne obravnava, ker ni predložena predpisana taksa.

Obveščajo se ljubljanski drugorazredni klubi, da je bila vloga LNP na občino in banovino glede črtanja takse 100 Din za drugorazredne tekme negativno rešena.

V vezi nekaterih incidentov na raznih igriščih, ki so se v zadnjem času pripetili, se pozivajo klubi, ki še niso uredili na svojih igriščih barijer, da jih do začetka prihodnje spomladanske sezone preskrbijo, sicer se na njihovih igriščih ne bodo dovoljevale prvenstvene tekme.

Opozarjajo se vsi funkcionarji LNP, ki niso določeni v službo, da je na tehnikah njih mesto za tatarjariami.

Vzame se na znanje konstituiranje o. o. Celje: predsednik je zaradi premestitve postal ostavko, podpredsednik Kocmur Tine, tajnik Mahkovec Josip, blagajnik Hrastnik Herman, kapetan Svetek Andrej.

Prošnja o. o. Trbovlje za brezplačno izstavitve izkaznic odbornikom se odbije, ker so izkaznice stavljene v promet po nabavi ceni in predstavlja določena cena faktičnih izdatkov LNP.

Prošnja Zaloga za podporo se bo obravnavala skupno z ostalimi prošnjami.

Z ozirom na sklep JNS, službeno br. 37, t. 21 (zapora igrišču ASK Primorje) in k. o. pri JNS okr. br. 22 (kaznovanje igralcev) ugotavlja u. o. LNP:

1. JNS je klub vsotodanji praktični, da čuva avtoriteto poudarjajoč, žel preko LNP ter izvedel zaslisanje po svojem delegatu, da si je prvotno odredil zaslisanje preko LNP, kasneje pa je ta nalog iz neznanjih motivov spremenil.

2. Delegat JNS je le majhen del zaslisanja izvedel z vednostjo LNP, vsa ostala zaslisanja pa je izvršil, ne da bi za to vedel LNP, službujoči odbornik JNS, prizadejal klub ter igralci, ki so bili obdolženi.

3. S takim postopkom je delegat JNS vedoma kršil določbe § 70 k. p., ki dajejo vsakemu obdolžencu pravico, da prisotnosti zaslisanju, stavi vprašanja in ima tako možnost ovreči obdolžitve o. o. z novimi pričami dokazati neresničnost obdolžitve.

polnimi kostanja, si nabrali v sobi spet sladkih dobrot, se napili sladkih pijač, se s polnimi usti med vikom in krikom spet zagnali na prosto čeprav je rosil dež, se spet vrnili s kostanjem in s sadjem, niso prizanesli niti trdim koruznim štokom, dokler jih ni ugnal stari šentjurski Škrabarjev Pepi, ki poje dva ščacijona prate, dva ščacijona carine in dva konca čaja. Kot odlični pevec je otrokom s »krasnimi višavim zapeli, da se je ta ali oni skoraj valjal od smeha, še bolj se je pa Škrabarjev Pepi izkazal kot dir-

4. Dasi je JNS pri izreku njegovih ukrepov moralo pasti v oči, da je postopanje pomanjkljivo in so kršene določbe § 70 k. p., je izrekel zaporo nad igriščem in ostre kazni, ki bazirajo na neresničnih podatkih.

Motivacija kazni »pasivno zadržanje funkcionarjev ASK Primorja — sodelovanje poedinih igralcev pri neredih — večkratni vdor načelnika nogometne sekcije ASK Primorja na igrišče — nagovarjanje publike po nekaterih igralcih ASK Primorja — je popolnoma neosnovana, kar morejo potrditi vsi funkcionarji LNP in tudi vsak objektiven gledalec dotične tekme.

Zaradi navedenih ugotovitev u. o. LNP obsoja tak način izvršene preiskave, kakor tudi izrečeno kaznovanje na podlagi nepopolne preiskave ter pričakuje, da bo u. o. JNS iz lastne iniciative popravil krivico, ki jo je prizadel enemu svojih članov ter istočasno ukrenil vse korake, da se zagaranja striktno izvajanje pravit in pravilnikov JNS, krivci, ki so vedoma in hote te pravilnike kršili, pa pozovejo na odgovornost.

Olvešča se Mladika, da je pr. ss Kos vrnil razliko preveč izplačane takse iz tekme Mladika-KAC jun., ki se vpiše v dobro kluba.

Na okrožnico Litije z dne 16. oktobra t. l. glede izstopa državnih namestencev iz kluba, se klub obvešča, da LNP tozadevno ne more nič ukreniti.

11. seja p. o. dne 30. oktobra 1935.

Prvenstvene tekme dne 3. novembra 1935 V Ljubljani: igrišče se določi naknadno, ob 13. Primorje-Jadran jun., ob 14.45 Primorje-Hašk, službujoči Logar, nadzor nad blagajno Jugovec, Primorje 10 rediteljev; igrišče Primorja ob 8.30 Mars-Hermes jun., ob 9.45 Svoboda-Slavija jun., ob 11. Ilirija-Mladika jun., službujoči Zigon, vsak klub po dva reditelja; igrišče Korotana ob 9. Korotan-Reka jun., ob 10.15 Korotan-Sloga službujoči Belič, Korotan in Sloga po tri reditelje.

V Mariboru, igrišče Rapida ob 14.15 Rapid-CSK, ob 13.15 Rapid-Zelezničar jun., službujoči Fischer.

V Trbovljah, igrišče določi o. o., ob 15.30 Retje-Trbovlje, službujoči Hvala.

V Trzinu ob 15. Svoboda-Gorenjec, službujoči Lajbacher.

V Skofji Loki ob 15. Sora-Korotan, službujoči Šega.

Na Jesenicah, igrišče Bratstva ob 15. Bratstvo-Kovinar, službujoči Smolej.

V Celju, igrišče Jugoslavije ob 15. Jugoslavija-Zalec, službujoči Hrastnik.

V Domžalah, igrišče Domžal ob 15. Domžale-Radomlje, službujoči Breskvar.

V Ptuj, igrišče Drave ob 14.30 Drava-Lendava, službujoči inž. Celotti.

V kolikor niso k posameznim tekmam določeni reditelji, preskrbi rediteljsko službo prvoinenovani klubi.

Odobrijo se prijateljske tekme 3. novembra: Litija - Javornik, Zagorje - Avtater, DASK - Svoboda, Hrastnik - Rudar, Reka-Ilirija.

Preložita se tekmi Ilirija-Atletiki in Zelezničar-Svoboda na poznejši termin.

Preložijo se tudi za 20. oktober določene tekme Atletiki-Primorje, Ilirija-Hermes, Maribor-Svoboda, in za 27. oktober določena poudarjena tekma Primorje-Ilirija na poznejše termine.

Prekinjena tekma Svoboda-Mars se spoznamo med kluboma ne bo nadaljevala in se verificira z doseženim rezultatom 0:3.

Službeno iz s. o. LNP. Delegirajo se k tekmam dne 3. novembra t. l.: Primorje-Hašk stranski sodnika Černe in Jurkas; Primorje-Jadran jun. Dočec; Mars-Hermes jun. Vrhovnik; Svoboda-Slavija jun. Bašin; Ilirija-Mladika jun. Sondag; Korotan-Reka jun. Pečar; Korotan-Sloga Martelanc; Rapid-CSK Jordan (sporazum); Retje-Trbovlje Čamernik; Svoboda-Gorenjec Ramovž; Sora-Korotan Cimperman; Bratstvo-Kovinar Lukežič; Domžale-Radomlje Šketelj; Litija-Javornik Hobacher; Reka-Ilirija Dolinar.

Igrišča so razvidna iz objav p. o. prav tako so razvidni začetki tekme.

Službene objave ljubljanskega harena poudarjajo. Za prven, tekmo Ilirija : Jadran se določi nov termin 3. XI. Za navedeno tekmo se delegira ss. Doberlet. V nedeljo 3. XI. se izvedejo praktični sodniški izpiti, na kar se opozarjajo sodniški kandidati in člani izpitne komisije. Eni in drugi naj bodo točno ob 14.30 na igrišču TSK. Moste v Mostah. SK, Ilirija in SK.

Jadran se pozivata, da pošljeta na isto igrišče in ob istem času vse verificirane hazenašice, ki ne bodo zaposlene v prvenstveni tekmi Ilirija : Jadran. Igralke morajo imeti s seboj kompletno opremo. Teoretski izpit za hazenske sodnike sta položila kandidata Grntal in Kosmač. Verificira se prven. tekma Gorenjec Ilirija 3 : 6 : 0 par forfait. Naprošajo se sodniški kandidati, ki so prešli v svrhu učenja, savezna pravila, da jih nemudoma vrnejo v roke poudarjenega tajnika. SK, Ilirija se poziva, da se sporazume z SK, Viktorijo Brod za termine obeh finalnih tekem za drž. prvenstvo, v protivnem slučaju, bo savezna uprava določila termine 10. XI. v Brodu in 17. XI. v Ljubljani.

Reka : Ilirija B. Na igrišču Reke nastopi v nedeljo znano B mostvo Ilirije. Reka, ki je znano kot tehnično moštvo, bo naletelo na enakovrednega nasprotnika. Z ozirom na poslednji neuspeh bodo pa Rečani gotovo napeli vse sile, da zmaga in potolažijo svoje pristaše. Tekma se prične ob 10. na igrišču Reke.

S. K. Ilirija (Hazenska sekcija). Po nalogu poudarjajo morajo biti v nedeljo ob 14.30 na igrišču TSK. Moste vse verificirane igralke, ki ne bodo zaposlene v prvenstveni tekmi proti Jadranu katera se vrši na istem igrišču ob 14.30. Vsaka igralka mora prinesiti s seboj kompletno opremo. Izostala bodo najstrožje kaznovane od poudarjenega, kakor tudi od kluba. Tiste, ki nastopijo v tekmi proti Jadranu, morajo biti na igrišču najkasneje ob 14. Jutri morajo biti ob 13.30 v posebni sobi kavarne Evropa Oman in Bernik, ob 18. Zajc, Papež D., ob 18.30 Papež I., Vlasta, Silva, Rupel, ob 19.15 pa Pribošek, Obvezno za vse.

SK Reka (smučarska sekcija) vabi članstvo, mladino in vse one, ki se zanimajo za zimski sport, da se udeležijo važnega sestanka v soboto 2. novembra ob 15.30. na igrišču Reke. Istočasno je tudi vpisovanje novih članov. V slučaju slabega vremena se vrši sestanek ob isti uri v gostilni Konzum.

SK Svoboda. Danes ob 18.30 obvezen članski sestanek.

SK Slavija. V soboto ob 20. pri Mariborski članski sestanku juniorskega in I. moštva. Juniorsko moštvo dobi opremo na sestanku. Udeležba obvezna.

Maribor-središče letošnjega zimskega sporta v državi. V smislu ugodno za učence pogajanj bodo dne 18. in 19. januarja 1936 v Mariboru državne smučarske tekme. Ker bodo 5. in 6. januarja razen tega še vseslovenska smučarska tekmovanja, posla ne Maribor letošnje središče smučarskega sporta v naši državi.

Smučarski klub Dovje — Mojstrana. Na rednem letnem občnem zboru Smučarskega kluba Dovje — Mojstrana je bil izvoljen do malenkostnih sprememb stari odbor. Bivši predsednik g. Jože Zupan je bil enoglasno izvoljen za častnega klubovega predsednika, dočim je prevzel predsedniške posle znani smučarski učitelj in tekmovalac Rabič Maks. Celoten odbor nam jamči za procvit kluba največ zato, ker je ostala večletna tajnika vsem dobro znana sportašica Rabič Minca, učiteljica in hčerka dvornega nadlova iz Mojstrane. Tudi ostali člani odbora bodo storili svoje in priprčili smo, da bo žel tudi letos ta naš najagilnejši klub zaslužene laurke.

Na Mužakliji, kjer si je klubovo članstvo z veliko požrtvovalnostjo zgradilo kočjo, je bilo zadnjič ob prvem snegu vse živo smučarjev, ki so drsli s popolnim obvladanjem smučske tehnike nizdol po krasnem prsiču, kakršnega še sredi najhujše zime težko najdeš. Padlo je ca 20 cm suhega snega na malenkostno staro zmurjeno podlago. Tudi danes je tam gori že moč goče smučanje, vendar za popolnoma izvežbane, ob prvem elabem vremenu pa dobimo tu snega dovolj.

Vremensko poročilo

31. oktobra

Ljubljana 7. 765.0, 8.4, 92, —, 10, —, —; Ljubljana 14. 766.5, 10.8, 89, NE, 10, —, —; Maribor 7. 763.8, 6.0, 90, W3, —, —, —; Zagreb 7. 765.3, 9.0, 80, 0, 2, —, —; Beograd 7. 766.0, 7.0, 80, SE1, 4, —, —; Sarajevo 7. 768.2, 1.0, 90, 0, 10, —, —; Skopje 7. 768.5, 3.0, 90, 0, 0, —, —; Kumbor 7. 765.9, 12.0, 80, NE3, 0, —, —; Split 7. 765.6, 11.0, 60, NE3, 4, —, —; Rab 7. 764.9, 13.0, 70, SE3, 6, —, —; Temperature: Ljubljana 11.0, 8.0; Maribor 12.0, 6.0; Zagreb 17.0, 9.0; Beograd 15.0, 7.0; Sarajevo 16.0, 0.0; Skopje 14.0, 2.0; Kumbor —, 10.0; Split 16.0, 10.0;

31. oktobra

Ljubljana 7. 765.0, 8.4, 92, —, 10, —, —; Ljubljana 14. 766.5, 10.8, 89, NE, 10, —, —; Maribor 7. 763.8, 6.0, 90, W3, —, —, —; Zagreb 7. 765.3, 9.0, 80, 0, 2, —, —; Beograd 7. 766.0, 7.0, 80, SE1, 4, —, —; Sarajevo 7. 768.2, 1.0, 90, 0, 10, —, —; Skopje 7. 768.5, 3.0, 90, 0, 0, —, —; Kumbor 7. 765.9, 12.0, 80, NE3, 0, —, —; Split 7. 765.6, 11.0, 60, NE3, 4, —, —; Rab 7. 764.9, 13.0, 70, SE3, 6, —, —; Temperature: Ljubljana 11.0, 8.0; Maribor 12.0, 6.0; Zagreb 17.0, 9.0; Beograd 15.0, 7.0; Sarajevo 16.0, 0.0; Skopje 14.0, 2.0; Kumbor —, 10.0; Split 16.0, 10.0;

31. oktobra

Ljubljana 7. 765.0, 8.4, 92, —, 10, —, —; Ljubljana 14. 766.5, 10.8, 89, NE, 10, —, —; Maribor 7. 763.8, 6.0, 90, W3, —, —, —; Zagreb 7. 765.3, 9.0, 80, 0, 2, —, —; Beograd 7. 766.0, 7.0, 80, SE1, 4, —, —; Sarajevo 7. 768.2, 1.0, 90, 0, 10, —, —; Skopje 7. 768.5, 3.0, 90, 0, 0, —, —; Kumbor 7. 765.9, 12.0, 80, NE3, 0, —, —; Split 7. 765.6, 11.0, 60, NE3, 4, —, —; Rab 7. 764.9, 13.0, 70, SE3, 6, —, —; Temperature: Ljubljana 11.0, 8.0; Maribor 12.0, 6.0; Zagreb 17.0, 9.0; Beograd 15.0, 7.0; Sarajevo 16.0, 0.0; Skopje 14.0, 2.0; Kumbor —, 10.0; Split 16.0, 10.0;

31. oktobra

Ljubljana 7. 765.0, 8.4, 92, —, 10, —, —; Ljubljana 14. 766.5, 10.8, 89, NE, 10, —, —; Maribor 7. 763.8, 6.0, 90, W3, —, —, —; Zagreb 7. 765.3, 9.0, 80, 0, 2, —, —; Beograd 7. 766.0, 7.0, 80, SE1, 4, —, —; Sarajevo 7. 768.2, 1.0, 90, 0, 10, —, —; Skopje 7. 768.5, 3.0, 90, 0, 0, —, —; Kumbor 7. 765.9, 12.0, 80, NE3, 0, —, —; Split 7. 765.6, 11.0, 60, NE3, 4, —, —; Rab 7. 764.9, 13.0, 70, SE3, 6, —, —; Temperature: Ljubljana 11.0, 8.0; Maribor 12.0, 6.0; Zagreb 17.0, 9.0; Beograd 15.0, 7.0; Sarajevo 16.0, 0.0; Skopje 14.0, 2.0; Kumbor —, 10.0; Split 16.0, 10.0;

31. oktobra

Ljubljana 7. 765.0, 8.4, 92, —, 10, —, —; Ljubljana 14. 766.5, 10.8, 89, NE, 10, —, —; Maribor 7. 763.8, 6.0, 90, W3, —, —, —; Zagreb 7. 765.3, 9.0, 80, 0, 2, —, —; Beograd 7. 766.0, 7.0, 80, SE1, 4, —, —; Sarajevo 7. 768.2, 1.0, 90, 0, 10, —, —; Skopje 7. 768.5, 3.0, 90, 0, 0, —, —; Kumbor 7. 765.9, 12.0, 80, NE3, 0, —, —; Split 7. 765.6, 11.0, 60, NE3, 4, —, —; Rab 7. 764.9, 13.0, 70, SE3, 6, —, —; Temperature: Ljubljana 11.0, 8.0; Maribor 12.0, 6.0; Zagreb 17.0, 9.0; Beograd 15.0, 7.0; Sarajevo 16.0, 0.0; Skopje 14.0, 2.0; Kumbor —, 10.0; Split 16.0, 10.0;

31. oktobra

Ljubljana 7. 765.0, 8.4, 92, —, 10, —, —; Ljubljana 14. 766.5, 10.8, 89, NE, 10, —, —; Maribor 7. 763.8, 6.0, 90, W3, —, —, —; Zagreb 7. 765.3, 9.0, 80, 0, 2, —, —; Beograd 7. 766.0, 7.0, 80, SE1, 4, —, —; Sarajevo 7. 768.2, 1.0, 90, 0, 10, —, —; Skopje 7. 768.5, 3.0, 90, 0, 0, —, —; Kumbor 7. 765.9, 12.0, 80, NE3, 0, —, —; Split 7. 765.6, 11.0, 60, NE3, 4, —, —; Rab 7. 764.9, 13.0, 70, SE3, 6, —, —; Temperature: Ljubljana 11.0, 8.0; Maribor 12.0, 6.0; Zagreb 17.0, 9.0; Beograd 15.0, 7.0; Sarajevo 16.0, 0.0; Skopje 14.0, 2.0; Kumbor —, 10.0; Split 16.0, 10.0;

31. oktobra

Ljubljana 7. 765.0, 8.4, 92, —, 10, —, —; Ljubljana 14. 766.5, 10.8, 89, NE, 10, —, —; Maribor 7. 763.8, 6.0, 90, W3, —, —, —; Zagreb 7. 765.3, 9.0, 80, 0, 2, —, —; Beograd 7. 766.0, 7.0, 80, SE1, 4, —, —; Sarajevo 7. 768.2, 1.0, 90, 0, 10, —, —; Skopje 7. 768.5, 3.0, 90, 0, 0, —, —; Kumbor 7. 765.9, 12.0, 80, NE3, 0, —, —; Split 7. 765.6, 11.0, 60, NE3, 4, —, —; Rab 7. 764.9, 13.0, 70, SE3, 6, —, —; Temperature: Ljubljana 11.0, 8.0; Maribor 12.0, 6.0; Zagreb 17.0, 9.0; Beograd 15.0, 7.0; Sarajevo 16.0, 0.0; Skopje 14.0, 2.0; Kumbor —, 10.0; Split 16.0, 10.0;

31. oktobra

Ljubljana 7. 765.0, 8.4, 92, —, 10, —, —; Ljubljana 14. 766.5, 10.8, 89, NE, 10, —, —; Maribor 7. 763.8, 6.0, 90, W3, —, —, —; Zagreb 7. 765.3, 9.0, 80, 0, 2, —, —; Beograd 7. 766.0, 7.0, 80, SE1, 4, —, —; Sarajevo 7. 768.2, 1.0, 90, 0, 10, —, —; Skopje 7. 768.5, 3.0, 90, 0, 0, —, —; Kumbor 7. 765.9, 12.0, 80, NE3, 0, —, —; Split 7. 765.6, 11.0, 60, NE3, 4, —, —; Rab 7. 764.9, 13.0, 70, SE3, 6, —, —; Temperature: Ljubljana 11.0, 8.0; Maribor 12.0, 6.0; Zagreb 17.0, 9.0; Beograd 15.0, 7.0; Sarajevo 16.0, 0.0; Skopje 14.0, 2.0; Kumbor —, 10.0; Split 16.0, 10.0;

31. oktobra

Ljubljana 7. 765.0, 8.4, 92, —, 10, —, —; Ljubljana 14. 766.5, 10.8, 89, NE, 10, —, —; Maribor 7. 763.8, 6.0, 90, W3, —, —, —; Zagreb 7. 765.3, 9.0, 80, 0, 2, —, —; Beograd 7. 766.0, 7.0, 80, SE1, 4, —, —; Sarajevo 7. 768.2, 1.0, 90, 0, 10, —, —; Skopje 7. 768.5, 3.0, 90, 0, 0, —, —; Kumbor 7. 765.9, 12.0, 80, NE3, 0, —, —; Split 7. 765.6, 11.0, 60, NE3, 4, —, —; Rab 7. 764.9, 13.0, 70, SE3, 6, —, —; Temperature: Ljubljana 11.0, 8.0; Maribor 12.0, 6.0; Zagreb 17.0, 9.0; Beograd 15.0, 7.0; Sarajevo 16.0, 0.0; Skopje 14.0, 2.0; Kumbor —, 10.0; Split 16.0, 10.0;

31. oktobra

Ljubljana 7. 765.0, 8.4, 92, —, 10, —, —; Ljubljana 14. 766.5, 10.8, 89, NE, 10, —, —; Maribor 7. 763.8, 6.0, 90, W3, —, —, —; Zagreb 7. 765.3, 9.0, 80, 0, 2, —, —; Beograd 7. 766.0, 7.0, 80, SE1, 4, —, —; Sarajevo 7. 768.2, 1.0, 90, 0, 10, —, —; Skopje 7. 768.5, 3.0, 90, 0, 0, —, —; Kumbor 7. 765.9, 12.0, 80, NE3, 0, —, —; Split 7. 765.6, 11.0, 60, NE3, 4, —, —; Rab 7. 764.9, 13.0, 70, SE3, 6, —, —; Temperature: Ljubljana 11.0, 8.0; Maribor 12.0, 6.0; Zagreb 17.0, 9.0; Beograd 15.0, 7.0; Sarajevo 16.0, 0.0; Skopje 14.0, 2.0; Kumbor —, 10.0; Split 16.0, 10.0;

31. oktobra

Ljubljana 7. 765.0, 8.4, 92, —, 10, —, —; Ljubljana 14. 766.5, 10.8, 89, NE, 10, —, —; Maribor 7. 763.8, 6.0, 90, W3, —, —, —; Zagreb 7. 765.3, 9.0, 80, 0, 2, —, —; Beograd 7. 766.0, 7.0, 80, SE1, 4, —, —; Sarajevo 7. 768.2, 1.0, 90, 0, 10, —, —; Skopje 7. 768.5, 3.0, 90, 0, 0, —, —; Kumbor 7. 765.9, 12.0, 80, NE3, 0, —, —; Split 7. 765.6, 11.0, 60, NE3, 4, —, —; Rab 7. 764.9, 13.0, 70, SE3, 6, —, —; Temperature: Ljubljana 11.0, 8.0; Maribor 12.0, 6.0; Zagreb 17.0, 9.0; Beograd 15.0, 7.0; Sarajevo 16.0, 0.0; Skopje 14.0, 2.0; Kumbor —, 10.0; Split 16.0, 10.0;

Jubilej sarajevske tkalnice platna V državni tkalnici je zaposlenih preko 300 muslimanskih žena

Sarajevo, 31. oktobra. Narodni motivi na kmečkih obleki so do danes prav dobro ohranjeni v nekaterih krajih Bosne in Hercegovine. Pri negovanju narodnih motivov so bile vedno v prvih vrstah muslimanke, ker je pač vezanje važna domača obrt muslimanskih žena. Pod vplivom zapadne mode, ki so jo začeli v Bosni uvajati tuji in uradniški okupaciji, so bili narodni motivi potisnjeni v ozadje. Da ne bi popolnoma propadli in da bi se doma in v tujini izvedla primerna propaganda za veznine s prekrasnimi ornamentami, je bila od nekdanje deželne vlade l. 1892 v Sarajevu ustanovljena tkalnica platna in veznine. Že v prvih letih je dosegla ta ustanova lepe uspehe. Njeni proizvodi so si pridobili sloves daleč po svetu. Tkalnica je morala povečati svoj obrat in v nekaj letih so bile po Hercegovini ustanovljene številne podružnice. Do danes se delujejo podružnice v Travniku, Kreševu in Fočnici. U

Skrivnost navidezne smrti

**Trenutek med navidezno in resnično smrtjo — Nevešči reševalci
Dozdevna smrt zaradi električnega toka**

Malo čudno se sliši, a je vendar res, da se mnogi ljudje prave smrti boje manj nego navidezne smrti. Grozotne pripovedi o mrtvecih, ki so se nenadoma zbudili v življenju med pogrebniimi ceremonijami, ta strah še podkrepilajo. Na Angleškem obstoji celo društvo, ki mu je edina svrha, izključevati možnost pokopa pri živem telesu. Čeprav obstoji v večini kulturnih držav že dolgo časa obvezno pregledovanje mrtlicev, tako da je možno takšnega pokopa tu skoraj izključiti, je vendar še dosti ljudi, ki določajo v svojih oporokah, naj jim po smrti z iglo prebodejo srce.

Ves ta strah je bolj ali manj neupravičen. Zgodijo se sicer, da človek v kakšni boleznici ali daljši obdobji brez vidnih znakov življenja, brez diha in utripa in se potem nenadoma spet prebudi. To pa ni navidezna smrt, temveč globoka nezavest, ki jo zdravnik takoj spozna. Med takšno nezavestjo in navidezno smrtjo so bistvene razlike. A celo izoliranemu zdravniku je včasih težko ugotoviti, kdaj je kdo v resnici ali samo navidezno mrtel. Sicer pa nastopi pred vsako normaino smrtjo kratek štadij navidezne smrti, zato je »trenutek« smrti težko določiti. Ljudje sicer govorijo o »zadnjem dih« in »zadnjem utripu«, v resnici pa tli življenje še kratek čas dalje. To je pol minute navidezne smrti. Šele potem pride prava, dokončna smrt in sicer v obliki nekakšnega komaj opaznega požirka. Pravilneje bi torej bilo govoriti o zadnjem požirku, ne pa o zadnjem dihu.

Kaj je navidezna smrt, je prav za prav težko povedati. Lažje je naštetii njene negativne strani: konec dihanja, konec utripa, konec zavesti in gibanja. Edino po tem se razlikuje od prave smrti, da je mogoče navidezno mrtvega človeka oživiti z umetnim dihanjem in podobnimi ukrepi. Če umre človek od starostne onemoglosti ali od kakšne težke bolezni, nam seveda ni treba upoštevati navidezne smrti. Pač pa je zelo lahko mogoče, da je človek navidezno mrtel, če je dobil kakšen udarec, če ga je zasulo, če je utonil, padel in posebno, če ga je oplazila elektrika. Naša doba, ki je prinesla tolikšen razvoj sportnega gibanja in tehnike, je število takšnih primerov zelo povečala. Tembolj je torej potrebno, da se tudi si-

roki krogi seznanijo čim bolj s problemom navidezne smrti in pred vsem s tem, kako se ta onemogoča. Mnogo navidezno mrtvih ljudi, ki bi se dali mogoče rešiti, so usmrtili nevede nevešči rešitelji. Znani dunajski profesor Jellinek, ustanovitelj cele elektro-patološke šole, je nekoč dejal: »Električni tok je nevaren, še nevarnejše pa je nestrokovnaško reševanje.«

Kaj vse zmorejo pravilni poskusi oživitve, nam kaže zgodba, ki se je primerila pred nekoliko leti. Neki električar je, začet od električnega toka, padel brez znaka življenja. Slučajno je neki profesor nekoliko dni prej predaval v tem mestu in delavci tovariši so poskusili oživljanje po predavateljevih navodilih. Dolge ure so se trudili zama in ponesrečenca so izdali mrtvaški list. Tedaj se je zgodilo nepričakovano: mož se je mahoma zbudil iz navidezne smrti, opomogel si je kmalu in je potem s precej močnimi občutki hvalil svoj mrtvaški list.

Koliko časa traja kritična doba med navidezno smrtjo in normalno smrtjo, ni mogoče točno povedati. Često gre za nekoliko sekund, včasih pa traja tudi nekoliko ur. Vsekako v primerih ponesrečencev, ki so videti mrtvi, ni izgubiti upanja in opustiti

poskusov za ožvitev, dokler ne nastopijo edino zanesljiva znamenja prave smrti, mrtvaška otrdelost in mrtvaške pege. Prav tako pa je važno, da opustimo poskuse za umetno dihanje, čim se pokažejo prvi znaki vračajočega se življenja. Tudi na pragu od navidezne smrti v življenje stoji že gori omenjeni — požirek. To je znak uspeha in znak, da bi umetno dihanje od tega trenutka dalje samo škodovalo. V splošnem je mogoče ugotovljeno rešiti še potem, če so bili 5 minut pod vodo, vendar je mogoče, da zvišiš takšnega ponesrečenca še po 10 ali 20 minutah potopitve in nekemu pevcu se je zgodilo, da so ga oživili še potem, ko je bil že 40 minut pod vodo.

Metode za oživljanje ponesrečencev so različne, v vsakem primeru pa je potrebno, da se jih naučijo s prakso. Knjiga sama ne more vsega dobro povedati in lahko se zgodi, da pozabijo reševalci na to, kar je najvažnejše, namreč na to, da je treba jezik ponesrečencu potegniti iz ust, drugače namreč zrak navleče vsem poskusom umetnega dihanja ne pride v sapnik in pljuča. Ponesrečenec se zaduši s svojim lastnim jezikom, ki zastavlja v krčnem stanju dihanju pot.

Abesinska kirurgija

Krogle izvlačijo z jedkim obličjem, kri pa ustavljajo z razbeljenim oljem in maslom, tudi s pasjim blatom

Vojna kirurgija je v Abesiniji kaj preprosta in tudi zelo bolesta zadeva. Prenesejo jo pač le možje, ki znajo pred bolečinami bolj junaško stisniti zobe, nego smo tega vajeni v Evropi.

Če hočejo v Abesiniji na pr. izvleči kroglo, ki ne tliči preslaboko v mesu, tedaj položijo na rano jekel oblič, ki izžre meso do kroglice. Krvavenje iz ran ustavljajo z razbeljenim maslom, svežim pasjim blatom ali vrelim oljem — postopek, ki so ga v ostalem uparabljali prej pri zločincah, ki so jim zavoljo ponovnih tatvin odrezali roke.

Na sveže, ne preveč široke rane polagajo v Abesiniji kakor drugod v Afriki neko vrsto mравelj, ki ima nalogo, da robne rane stisne. Ko običji mравlja na pravem mestu in se zagrizi v meso, ji telo odrežejo, tako da tvori njene čeljusti nekakšno naravno sklopko.

Kjer vlada takšna kirurgija, nas ne sme presenečiti niti zdravilna metoda za angino. Ta metoda obstoji v operativni odstranitvi malega jezika v grlu in to je eden najpogostejših kirurških posegov v neguševi deželi. Brez noža in seveda tudi brez narkoze se spravi »hakime«, čarovnik, ki nadomestuje zdravnika, na jeziček s kosom žime, ki jo zavije v zanko okrog jezika. Majhen poteg — in jeziček je odstranjen. Smatrajo ga za vzrok obolenja in menijo, da bi utegnil povzročiti tudi zadušitev, zato takšne operacije. Na koncu da do pacientu, večnoma oproku medice, ki preprečuje hude krvavitve. Ker občuti vsak Abesinec vsaj enkrat v življenju bolečine v grlu in pozove v 50 odstotkih takšnih primerov čarovnika, si lahko mislimo, da je tam velik odstojek ljudi, ki stopajo skozi življenje brez malega jezika v grlu.

Morski orli v mreži

V sloviti nemški ptičji opazovalni postaji Rossittenu ob Kurškem zalivu se je zbralo pred kratkim kakšnih 80 nemških in »stranih« prijateljev ptic in ornitologov na tečaj, pri katerem so imeli priliko opazovati tudi ogromne jate vsakovrstnih ptic, ki so se iz dežel ob Baltu in iz Rusije selile proti jugozapadu.

Ptice pevke je spremljalo vsak dan na stotine roparic, prava senzacija pa so bili morski orli. Dva mlada primerka njih vrste so ujeli celo v mreže in so jih potem obročkali ter izpustili. Na tečaju so predavali razni strokovnjaki o selitvi ptic v Evropi in Afriki. Najzanimivejše je bilo nemara predavanje vodje ptičje postaje v Rossittenu dr. Schütza o obročkanju 3500 telih škorkelj. O velikem delu med njimi je postaja prejela sporočila iz Egipta, Abesinije, Sudana in celo Transvaala.

Avtomatična zibelka

V Ameriki so izumili nekaj, kar bo za mlade matere, ki so svoje otroke razvabile, precejšnja olajšava: avtomatično zibelko. Ob zibelki je mikrofoni, ki sprejema kričanje detetovo in sprosti pri tem mehanizem, da se zibelka zaguga. Zibelka se potem guga toliko časa, dokler otrok ne preneha vekati.

Branitelj Goraheje

Fitavari A dem, eden izmed povejnikov čet rasa Deste, Adem ima delikatno nalogo, braniti bojišče pri Goraheji, ki je nadvse važno oporišče abesinske vojske

Dvakrat je umrl

Čuden slučaj londonskega vrtnarja, še bolj čuden doživljaj strojepiske

29-letni londonski vrtnar Victor Horsley bi se lahko postavil, da je dvakrat umrl — če bi v drugič, žal, ne umrl dokončno. Imel je težak tuberkulozni absces in so ga spravili v bolnišnico zaradi operacije.

Ko so ga anestezirali in je začel operater dr. Robert Gray s svojim delom, je opazil, da pacientovo srce čedalje bolj slabotno utripa. Po osemih minutah pa se je srce sploh ustavilo. V nadaljnjih dveh minutah so ugotovili po vseh znakih, da je bolnik mrtel, vendar pa so poskusili z umetnim dihanjem. In res se je dihanje obnovilo, srce je začelo utripati, toda kratko potem se je spet ustavilo. Dve, tri minute je bil bolnik brez življenja. Srce so mu masirali in je začelo počasi spet bitti. Ko so Horsleya spravili iz operacijske dvorane je dihal, in žila mu je bila dobro. Nato je postalo dihanje slabotnejše in so ga morali okrepiti z injekcijo. Dvanajst ur je nato Horsley živel, čeprav v nezavesti. Potem se mu je pa kri seslila in je dokončno umrl.

Zanimivo je, da se je istega dne podobna nenavaden primer zgodil v neki drugi londonski bolnišnici, kjer so operirali tipkarico Gladys Weeksovo. Med operacijo sta se ji srce in dihalni popeloma ustavila, čez sedem minut ji je začelo srce samo od sebe biti, dihanje pa se ji je obnovilo čez eno uro. Ni nobeneza dvomov o tem, da pacientka celo uro sploh ni dihala. Pravi zdravnik, ki jo je operiral, operacijo so lahko izvršili v redu, nakar so spravili bolnico v posteljo, kjer je pa čez dve uri umrla. Bolehala je za srčno napako.

Vročina in smrt ob Rdečem morju

Shrambe s krstami za »gospode tajnike«

V nekem nemškem medicinskem listu poroča zobozdravnik A. Dabbertova, ki je prebila deset let v Etiopiji, zanimive stvari o ondnih krajih. Značilno za vročino, ki vlača ob Rdečem morju je to, da Evropec, ki pripotuje tja, v prvi abesinski gostilni ne dobi pravih vrat, temveč nekakšne žaluzije, ki se pričnejo pol metra od tal in se končajo že po enem metru nad zemljo. Kdor stopa po hodniku, lahko torej mirno opazuje »notranje« življenje vseh gostov. Seveda se jim vidi le noge in glave.

Velikanska vročina povzroča tudi to, da mrtveca tam čim prej pokopljejo, po možnosti isti dan. Trgovin s krstami ne poznajo, pač pa si mnoge trdke pogazajo s tem, da imajo v shrambah krste za svoje nameščenice. Tužec, ki pride prvič v deželo in takšnih običajev ne pozna, doživi lahko neprijetno presenečenje, kakor tisti tajnik neke solarne, ki je nedavno prispel iz Evrope. Neki domačin ga je vodil po prostoru njegovega novega delovnega terišča. Ko sta šla skozi skladišča, je tajnik obstal pred kupom krst.

»Kaj pomeni to?« je vprašal domačina. »To so krste za gospode tajnike«, je odgovoril ta. Sicer pa je tam toliko revnih ljudi, da nimajo dovolj niti za krsto in jih pokopljejo brez nje.

Mraz v višini 30 km

Leiningrajski zavod za arheologijo je izpustil svoj 1252. registrirni balon, ki je dosegel rekordno višino 29.600 m. Zanimive so temperature, ki so jih zabeležili aparati v balonu V višini 13.100 m je vladala temperatura 47,4 stopinj, v višini 19.000 m 51 stopinj, v višini 27.000 m pa je bila še nižja, namreč 57 stopinj pod ničlo.

Dnevnik Krištofa Kolumba

V muzeju mesta Ljgopola v severni Rusiji so našli baje dnevnik Krištofa Kolumba. Kakor poročajo moskovski listi, nosi ta dnevnik naslov: Krištof Kolumb, napisano po njem samem za njegovega et. na dne 3. avgusta 1542.

Abesinska krasotica

Mladenka iz Hararja, potomka amharskega rodu

Smrt in smrtni boj

Umirajoči ne čuti tega, kar vidi njegova okolica

Bodi zmeren v življenju in se smrti ne boj, tako nam priporoča stari Hufeland. Schiller pa poje, da je pravi mož le tisti, ki zna s pogumom gledati smrti v obraz. Besede so lepe, toda koliko strahu in praznovverja je še med ljudmi v pogledu smrti! Smrtni boj umirajočega se nam vidi poln groze in muke. Toda umirajoči sam tega ne občuti, kajti še pred smrtnim bojem ga je objela dobrodelna nezavest. Izkušnja

nas uči, da tisti, ki so bili smrti blizu in so se po kakšnem čudežnem naključju spet vrnili v življenje, umiranja niso občutili, baš zato, ker so bili v takšni nezavesti. Iz smrtnih drgetov, ki niso nič drugega nego naravna reakcija mišičja, ne smemo sklepati, da umirajoči vse to čuti, kar vidi njegova prestrašena okolica. Padavčnik in bolnik v krčih tudi ne občuti vsega tega, ker je v nezavesti. Isto je z umirajočim.

Pokojnica s prebodenim srcem

Veliko razburjenje zaradi zdravniškega vboča

Madžarski listi obširno poročajo o primeru neke ge. Strickerjeve, ki je umrla in so oblasti odredile, da je ne smejo pokopati. Vzrok je v tem, ker je uradni zdravnik pri pregledu trupla ugotovil v gornjem delu njenega srca zastarelo kapljico krvi. Nato je dognal, da je pokojnica hišni zdravnik prebodel srce. Stori je to na njeno izrečno željo, naj se tako zgodi po njeni smrti, toda oblasti so se postavile na stališče, da zasebni zdravnik tudi v primeru takšne želje ni upravičen izvršiti takšnega posezka, dokler uradni zdravnik ne ugotovi smrti. V tem primeru je zasebni zdravnik ravnal drugače.

Spor med oblastmi in zasebnim zdravnikom je pograbil tisk, ki se skoraj brez izjeme zavzema za zdravnika. Vseučiliški profesor Adam pravi v neki izjavi, da si je danes pač težko predstavljati zdravnika, ki bi ne bil sposoben sam ugotoviti smrti

kakšnega človeka. Znani jurist vseučiliški profesor Vambery pa je izjavil, da po strogi razlagi zakona hišni zdravnik res ni bil upravičen prestopiti srca, dokler ni uradni zdravnik ugotovil smrti. Ne gre za to, ali je kakšen zdravnik sposoben ugotoviti smrt ali ne, marveč za to, da se prepreči zlorabe, ki bi bile brez uradnega mrliškega pregleda vsekako možne.

Zaročenka v omari

Iz Gdine je pred časom izginilo mlado poljsko deklet. Vse iskanje njene zaskrbljene matere in policije je bilo zaman. Čez nekoliko dni pa je mati prejela iz švedske pismo, v katerem ji je hči sporočila, da se je zaročila z nekim časnikom švedskega parnika »Frio« in da se mudi z njim v njegovi domovini.

Te dni, po šestih tednih, je ta parnik spet prispel v Gdino, pa je policija takoj stopila na krov, ugotovila častnika in izvršila v njegovi kajuti preiskavo. Mož je odločno zanikal, da bi deklet poznal in preiskava je bila v začetku tudi zares brezuspešna. Toda potem si je eden izmed policijskih uradnikov zmisli, da bi pogledal v kajutno omaro in v njej so odkrili deklet, ki je prebila jako šest tednov na ladji, ne da bi bil kdo o tem kaj slutil. Sedaj je morala mladenka to »idilno« življenje sveda prekiniti.

Hauptmannovi spomini

V celici smrti, kjer čaka na končne sklepe o svoji usodi, je ugrabitelj Lindterghovega sinčka Hauptmann napisal svoje spomine. Za rokopol, ki obsega 60.000 besed mu je neko založništvo ponudilo 20.000 dolarjev. Uprava kaznilnice pa ne dovoli, da bi se ti spomini objavili, preden ne odloži zadnja instanca o jelnikovem prizivu proti smrtni obsodbi.

A NEKDOTA

Igralec Hans Brausewetter je skromen človek. Nekdo mu je rekel:

»Ugajate mi, g. Brausewetter, ne samo zato, ker ste veseli in dobro igrate, temveč pred vsem zavoljo svoje velike skromnosti. Nikoli ne govorite proti svojim tovarišem. Nimate nobene zavisti in domišljavosti.«

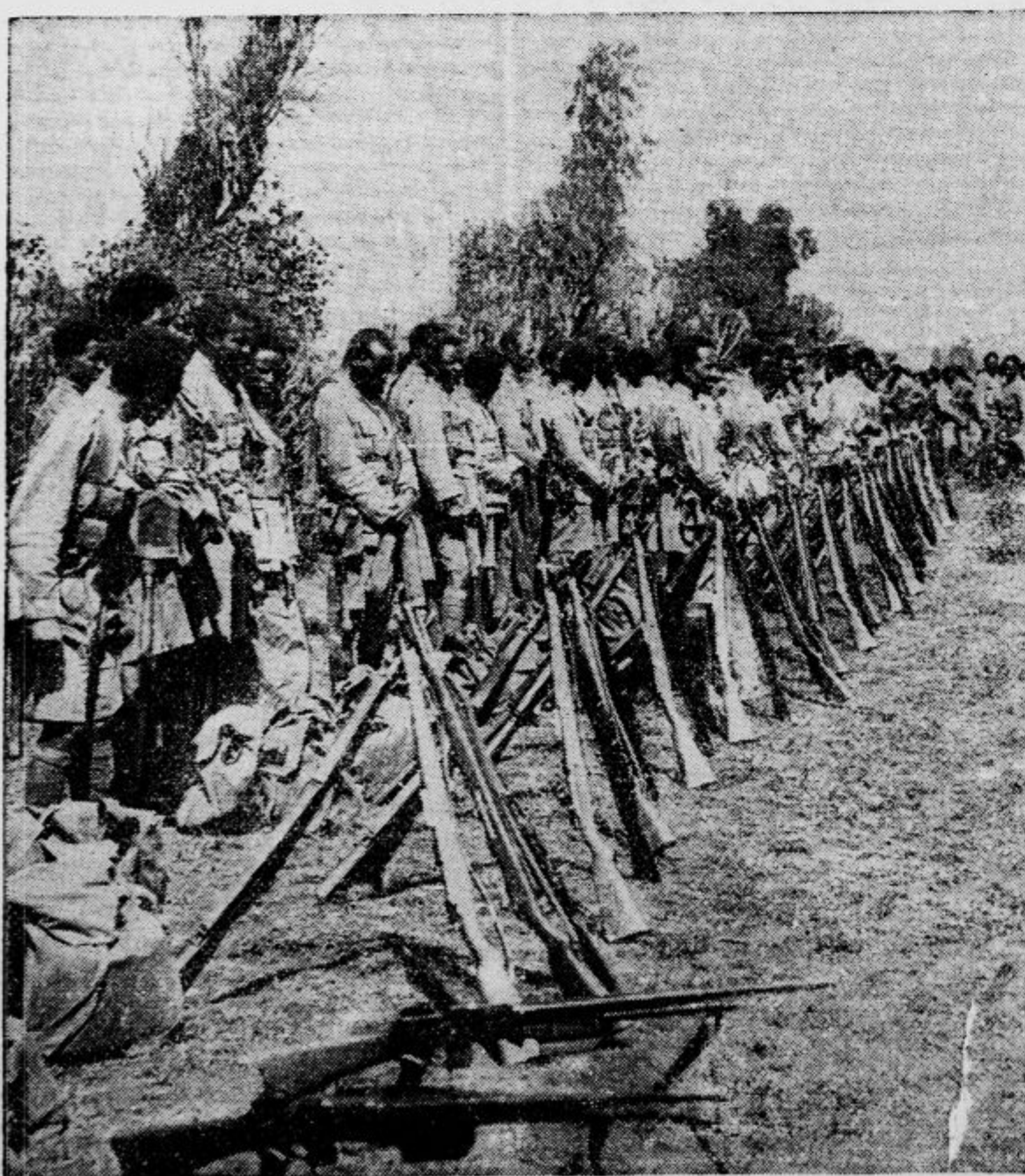
»Kaj pa naj bi svojim tovarišem zavdal?« je menil Brausewetter. »Saj nobeden med njimi ničesar ne ve!«

VSAK DAN ENA

»Mamica, kaj pa čitaš? Kajne, da je to zgodba o strahovih?« (Life)

Puške v piramidah

Pogled na skupino vojščakov rasa Nasibuja, poveljnika v Hararju in ogadenski provinci

120 DIN MESEČNO SI MORE VSAKDO PRITRIGATI, DA POSTANE LASTNIK PHILIPS RADIA

OKORISTITE SE S TO IZREDNO PRILIKO, KI VAM JO NUDI PHILIPS. — ŠEPET AFRIKE — SENZACIJE AMERIKE — EKSHIBICIOZNE PRIREDITVE EVROPE — INTRIGE AZIJE — ČUDA AUSTRALIJE IN OCEANIJE — POLITIČNE DOGODKE VSEGA SVETA — SPORTNE VESTI — POUČNA INTERESANTNA PREDAVANJA BOSTE ODSLEJ SPREJEMALI NARAVNOST OD VAŠEGA ZANESLJIVEGA IN NAJHITREJŠEGA SVETOVALCA — PHILIPS RADIA

LJUDSKA SAMOPOMOČ

reg. pomožna blagajna v Mariboru — Grajski trg 7
POVERJENISTVO: LJUBLJANA — TYRSEVA 34.

nasnanja smrtnih slučajev svojih članov v mesecu OKTOBRU 1935:

Bergles Anton, zasebnik, Maribor-Pobrežje
Hanel Marija, zasebnica, Ruše
Temjak Anton, vpok. poštni sel, Brezno
Jeci Anton, pismonoša v pok., Smarje pri Jelšah
Esth Franciška, prevzitarica, Ponikve ob j. ž.
Lesjak Marija, prevzitarica, Nova vas pri Ptuj
Žirovnik Marija, zasebnica, Gaberje pri Celju
Kovačič Jože, posestnik, Glogovbrod
Zavec Leopold, prevzitarica, Grajenščak
Hajšek Peter, prevzitarica, Stattenberg
Veronik Helena, prevzitarica, Vas pri Remšniku
Vogrin Anton, delavec, Maribor
Fürlst Terezija, zasebnica, Vičava
Knez Ana, žena nameščenca lesne trgovine, Črna
Marzidovšek Terezija, prevzitarica, Zbelovo-Loče pri Poljč.
Pečovnik Matija, posestnik, Ritoznj-Slov. Bistrica
Scheneger Josip, železničar v pok., Ptuj
Rumpf Ivan, viničar, Kamnica
Sternad Josip, puškar, Maribor
Krajnclo Martin, nadučitelj vpok. Maribor
Hoppe Auguste, vdova davčnega uradnika, Bauerwitz
Pestevšek Karl, nadučitelj v pok., Maribor
Oberski Ivan, posestnik, Taborsko
Znidarski Roza, posestnica, Zagreb
Šitek Franciška, posestnica, Mota
Dobovišek Jernej, progovni mojster v pok., Zastranje-Smarje
Matek Marija, vdova po profesorju, Maribor
Kolar Marija, prevzitarica, Sesterže
Schiff Marija, mestna reva, Ptuj
Knez Janez, prevzitarica, Loče
Stanoga Maks, slikarski pomočnik, Maribor
Mihalčič Marija, vdova nadučitelja, Videm-Sv. Jurij ob S.
Frangelj Marija, prevzitarica, Podložje
Goljat Anton, posestnik, Cirkovca
Brunčič Marija, Gočova
Zaveršnik Marija, Topovlje-Braslovce
Tenšek Marija, prevzitarica, Drstela
Sancin Anton, činovnik drž. žel., Maribor
Slezinger Ivan, vojni veterinar, Vraždin
Horvat Marija, prevzitarica, Obrež
Bratanič Ana, prevzitarica, Zakot
Puhar Janez, kamnosek, Kranj
Rothar Ivan, prevzitarica, Laznica
Kreft Franc, čevljar, Ptuj

Po vseh umrlih se je izplačala pripadajoča POGREBNINA v skupnem znesku DIN 403.900.—

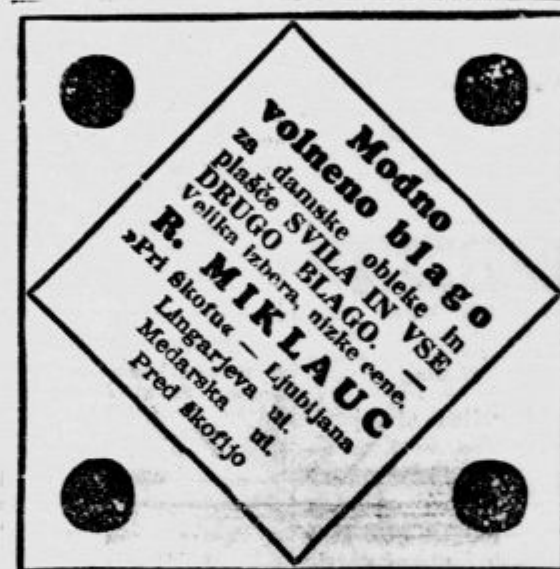
Kdor se ni član »Ljudske samopomoči«, naj zahteva brezobvezno in brezplačno pristopno izjavo.

BLAGAJNIŠKO NACELSTVO.

Sijajna eksistenca

Z NEKAJ KAPITALA se vam nudi prav ugodna PRILIKA SIGURNEGA ZASLUŽKA pri prodaji serijoznega predmeta za VSE GOSPODARSKE KROGE. Interesenti naj se informirajo v nedeljo 3. in ponedeljek 4. novembra v Ljubljani — hotel UNION pri portirju.

PRI OSLABLJENJU ŽIVCEV se uporablja fiziološki ekstrakt »Kalefluid«. Brezplačno pošljem detajlno literaturo. Zahtevajte: Beograd, Njegoševa 5 — Miloš Marković. — »KALEFLUID« se dobiva v lekarnah in drogerijah. Reg. S. br. 5300/32.

Zapustil nas je za vedno naš nadvse ljubljani soprog, oče, stari oče, stric in tast, gospod

IVAN DOVČ,
krovski mojster

dne 31. t. m. po kratki mučni bolezni, previden s tolažili sv. vere.
Pogreb nepozabnega pokojnika bo v soboto, dne 2. novembra 1935. ob pol 3. uri popoldne, izpred mrtvaške veže splošne bolnišnice, na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 31. oktobra 1935.
Globoko žalujoči ostali.

NAZNANILO PRESELITVE.

Slovensko čebelarstvo društvo v Ljubljani vijudno naznanja, da se bo »Društvena čebelarna«, zaloga čebelarstvih potrebščin, medu in voska, dne 4. novembra t. l. preselila v svoje lastne prostore v »Dom Antona Janšca« na Tyrsevo (Dunajsko) cesto šte. 21.

FINE ZIMSKE SUKNJE

LASTNEGA IZDELKA — PRIPOROČA PO ZELO NIZKIH CENAH

A. KUNC, Gosposka ulica

ZAHVALA

Za premnoge dokaze iskrenega sožalja povodom smrti našega nepozabnega očeta, gospoda

MATEVŽA HARTMANA,
gostilničarja pri »Figovcu«

kakor tudi za poklonjeno prekrasno cvetje in vence ter za veliko udeležbo pri pogrebu se vsem tem potom najtopleje zahvaljujemo. Posebej se zahvaljujemo č. duhovščini, osobito gospodu patru Angeliku za tolažilne obiske, zastopnikom raznih oblasti, zavodov in uradov, veletrdki I. Knez, pivovarni Union, Gostilničarski združenju in njenemu članstvu, č. sestram usmiljenkam za požrtvovalni trud in nego med boleznijo ter končno vsem množštevlinim prijateljem in znancem iz mesta in dežele, ki so našega draga očeta v tako častnem številu spremlili na njegovi zadnji poti.

Sv. maša zadušnica se bo brala v torek, dne 5. novembra t. l. ob pol 8. uri v farni cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Rodbini: HARTMAN-KOŠENINA.

Rodbina notarja Karla Pleiweissova naznanja v svojem in v imenu vsega sorodstva pretužno vest, da je vsega mogočnega po dolgi in mučni bolezni poklical k sebi našo srčno ljubljeno hčerko, sestro, nečakinjo, tetko in svakinjo, gospodično

Olgo Pleiweissovo

prevideno s tolažili svete vere.

Pogreb nepozabne pokojnice bo v petek, dne 1. novembra t. l. ob pol 5h pop. iz hiše žalosti, Selenburgova ulica št. 1, na pokopališče k Sv. Križu.

Sveta maša zadušnica se bo darovala v četrtek, dne 7. t. m. ob 7. uri zjutraj v farni cerkvi Marijinega Oznanjenja v Ljubljani.

Blago pokojnice priporočamo v spomin in pobožno molitev.

V Ljubljani, dne 31. oktobra 1935.

Potrtega srca javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je naša dobra mati, stara mati, teta in tašča, gospa

IVANA JANKOVIČ
vdova posestnika

v četrtek, dne 31. oktobra t. l. po kratki mučni bolezni v 74. letu njene starosti mirno v Gospodu preminula.

Pogreb predrage pokojnice se bo vršil v soboto, dne 2. novembra iz hiše žalosti Črna vas št. 329 ob pol 2. uri in od dolnjanskega mostu pa ob 3. uri popoldne na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maša zadušnica se bo brala v četrtek ob 7. uri zjutraj v farni cerkvi Trnovo.

V Ljubljani, dne 31. oktobra 1935.

Rodbine: Jankovič, Štrukelj, Mišin in Kuncj.

Kdor oglašuje ta napreduje!

ZNIZANE CENE

dvokoles, otroških igra-

nih, invalidskih vozičkov,

prevoznih triciklov, motorjev, šivalnih strojev.

Ceniki franco!

»TRIBUNA« F. BATJEL, tovarna dvokoles in otroških vozičkov

LJUBLJANA, Karlovska cesta šte. 4

GUMBI!

za damsko in moške obleke, plašče, suknje, lišp, perilo, zapestne in ovratne, zaponke vseh vrst, sukanec, čipke, razne trakove, lastike, svilu Primor, Kronske in Gulliver, krpanec, naramnice, kravate, ovratnike, žepne robce, Gelbšild volno, pavolo: nadalje

D. M. C. IN C. M. S: PREDMETE

zimske trikot perilo, nogavice, rokavice, čepice-baretke, ter razno kratko in galanterijsko blago, šolske potrebščine, in zvezke, pisemski krep, svileni, trgovski, uradni papir, koverta in razne razglednice priporoča po najnižjih cenah trdka OSVALD DOBEIC — LJUBLJANA — PRED ŠKOFIJO 15.

Na debelo! Cene nizke! Na drobno!

Naš ljubljani soprog, oče, brat, oziroma stric, gospod

Ludvik Zinthauer

lastnik barvarne in hišni posestnik

je v četrtek po kratki bolezni nenadoma preminul.

Pogreb blagopokojnika bo v soboto dne 2. novembra 1935. ob 16. uri iz mrtvašnice mestnega pokopališča Pobrežje.

Maribor, dne 31. oktobra 1935.

Žalujoči ostali: rodbine Zinthauer, Laurich, Wiesler in ostalo sorodstvo.

Strti v globoki žalosti, naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, pretužno vest, da nas je po daljšem, mukopolnem trpljenju, za vedno zapustila naša, nadvse ljubljena mama, stara mama, sestra, teta, svakinja, tašča, gospa

MARIJA PLHAK,
soproga šolsk. upravitelja v p.

Pogreb predrage pokojnice bo v petek ob 16. uri, iz hiše žalosti, na farno pokopališče v Šmihelu pri Novem mestu.

Zabja vas pri Novem mestu, 31. oktobra 1935.

Žalujoči soprog: HUGON PLHAK.

Ponudbam na šifre ne prilagajte znamk! Le, če zahtevate od
Oglasnega oddelka »Jutra«
odgovor, priložite **Din 3,- v znamkah**

**Vsa naročila in vprašanja, tičeča se malih
oglasov, je naslavljati na : Oglasni oddelek
„Jutra“, Ljubljana.**

Slovenske ploče
šaltive, kupleti,
s godbo, harmo
it d. že od Din.
prodaja

elektro
PASAZA NEBOTIC

Kupimo vsako mn
no stare strojne
komercialne litine
najvišjih cenah. St
ne tovarne in liva
d. d., Ljubljana.

Telefon 205

 Suha dr
premog
karbopak
dobite p

I. POGAČNI
Bohoričeva ul. 4t

 a damske
 vkar došle!
Skaberne
ljana

... PASTUOVIC
Zastopstvo za vso Jugoslavijo
Fabrique National, Herstal.

... izdali novi cenik. Slov. R.
... najugodnejši. Preprosti
... družtvom poljem cenilo
... mur, ki nam polje Dne
... kim in strelskim družtvom
... popusta pri večji množini

n najboljša

SESTVO
rovnici, obstoječe

nadstropne vile,
ostilno, hišo z že
o, posebej stoječe
z velikim sadnim
lika gospodarska
ka, vodovod, več
hlkov na prodaj
mežno. — Zelo
o trgovino, ki je
Pojasnila daje
ca na Vrhniki.

BLAGO ZA ZIMSKE
KNE, KANGARN
TTNI SEYJOT ZA
OBLEKE.
ica izhera,
cene!
AUC
utjana

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcijski »Jutra« Adolf Ribnikar. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Franc Jezeršek. — Za inšeratski del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.